

subotički dvojednik

Godina II. • Broj 26 • 1. srpnja 1995. • Cijena 1 dinar

Skup nezavisnih lokalnih medija u Kragujevcu

BUĐENJE TOKA NORMALNE SVIJESTI

ubilej kragujevačkog lista „Svetlost”, koje godine proslavlja 60. obljetnicu od 3 broja, poslužio je kao povod okupljanja desetak predstavnika redakcija nezavi-

Već prvoga dana, u razgovoru o mogućnim oblicima suradnje, pokazalo se da postoji čitav niz mogućnosti glede organiziranja nastupa i povezivanja. Drugi dio razgo-

lokalnih medija. U pravi čas, rekli bismo. rascjepkanost i nepovezanost lokalnih ja, kao i nedovoljna učinkovitost sindi- i položaj utjecajnijih („većih”) nezavi- medija voda su koja ide izravno na mlin alnim vlastima glede informiranja.

oga je u kragujevačkim hotelima „Kraguje- „Šumarice” u organizaciji listova „Svetlost”, „derevac” i „Novi Pančevac”, a pod sponzor- r Soros fondacije Jugoslavije, održan dvod- skup (23. i 24. lipnja) na temu „Lokalna pa – pozicije i razvojni potencijali”.

ječ prigodom predstavljanja novina dalo se etiti da većinu redakcija muče isti ili veoma problemi. Naime, u najvećem dijelu sredi- vlasti se nalazi Socijalistička partija Srbije, podatak već sam po sebi dovoljno govori o žaju nezavisnih medija. Doista nije potreb- abrajati širok spektar problema na koje zi osoblje u nezavisnim medijima, počev od mativne blokade do problema tehničko-fi- ijske prirode. Zajedničko je i to da je većina a tek nedavno pokrenuta, a „Svetlost” tu po opremljenosti, tako i po utjecaju (na-) i snazi predstavlja točku sukladnog prid- koji list kao naziv nosi.

vora posvećen je mogućnosti širenja djelat- nosti i perspektivama razvoja lokalnih novina. Tako je gospodin **Ivan Mrđen**, prenoseći iskustva „Vremena” kao prvi uvjet naveo „ne ostati na jednom proizvodu”, a to se, po nje- mu, može tako što će se stalno širiti krug kompetentnih ljudi iz različitih oblasti. Za- nimljiv je bio i prijedlog **Đorđa Zojkića**, ured- nika „Novog Pančevca”, da se sklopi kolektivni ugovor s eventualnim izvoznikom radi prodaje lokalnih novina i u inozemstvu, što je u zaključcima i prihvaćeno, a za realiza- ciju je zadužen sam predlagač. Novinarka **Adrianna van Heteren** iz Nizozemske, već godinu dana nastanjena u Beogradu, je upo- zorila da je fond inozemnih ulagača ograničen i zasniva se „cinično kazano” na tržišnim odnosima. Stoga se prigodom obraćanja za pomoć trebaju odrediti priorite- ti po važnosti, a financijerima predložiti ciljevi projekta. Novinar Washington Posta, sada u Centru Soros fondacije za razvitak lokalnih medija za Istočnu Europu u Pragu, gospodin **Stewart Auerbach** istaknuo je da su lokalni mediji u SAD „temelji demokracije” koji vrlo uspješno služe i kao kontrola moći vlastima.

(nastavak na str. 4)

Hrvatski kulturni centar SVJESNI TRENUTKA

Sada već daleke 1970. godine grupa su- botičkih kulturnih pregalaca i intelektualaca, osjećajući nova gibanja i moguće demokrat- sko otvaranje društva, a napose u kulturnoj i umjetničkoj sferi, odlučila je osnovati Hrvat- sko kulturno-umjetničko društvo „Bunje- vačko kolo”. Možemo samo pretpostaviti kakav bi kulturni milje u Subotici bio danas da je odrednica „hrvatsko” ostala u kontinui- tetu do danas. Na žalost, politika je ubrzo umiješala svoje prste, te godine 1972. nerazli- kujući nacionalno od nacionalističkog jednim potezom ruke briše pridjev „hrvatsko”, a na- slov ekavizira. Od tada Društvo nosi naziv Kulturno-umjetničko društvo „Bunjevačko kolo”. Sudbina Hrvata-Bunjevaca na ovim prostorima je time zapečaćena, kulturni kon- tinuitet presječen, dio osnivača, a bilo ih je preko 400, razjuren, dok su se ostali uplašili. Posljedice toga osjećaju se i danas. Ljudi se stide, plaše ovdje biti Hrvati.

Od 1973. godine Društvo, lišeno nacionalne komponente, tavori u socijalističkom plićaku datom formulom bratstva-jedinstva, koja nas je na koncu XX. stoljeća dovela do bratoubi- lačkog rata. Nismo se poznavali. Nisu nam doz- volili da upoznamo ni sebe, ni druge.

Devetsetih godina, tadašnje Predsjedništvo pokušava vratiti prvobitan naziv u naslov Društva. Međutim, grupa nadobudno svjesnih Bunjevaca „minira” Skupštinu. Društvo se dijeli. Oporavak teče polako, ali uzlazno. Međutim, ljudi su i dalje uplašeni i, u biti, frustrirani. Pogo- tovo nakon raspada bivše Jugoslavije. A sve to uz prljavu antihrvatsku medijsku propagandu. Upečatljiv je dijalog kojem sam slučajno bio nazočan u restoranu Društva (kod Škarabe) nakon vraćanja pridjeva „hrvatsko” i izmjene Statuta između dvoje mladih, Hrvata i Hrvatice.

Ona će: „Kako ću ja sada svojoj razrednici reći da igram u hrvatskom centru?”, a on pun gneva: „Što oni hoće da nas dijele, da me odvoje od mog komšije Srbina s kojim sam odrastao?”. Očutao sam, uz osjećaj tuge zgrčene oko srca. Nisu djeca kriva. Teško je shvatiti da ne želimo dijeliti, nego obogaćiva- ti i spajati različite tradicije, običaje, kultu- re... da isprepletemo jednu pletenicu, i stvorimo nove ljudske mostove.

(nastavak na str. 4)

ku

Ministar na popravnom

Da ministar prosvjete u normalnoj državi poslije „provaljenih” testova i osob- nog poništenja prijemnog ispita za srednje škole ne podnese ostavku, prihvatljivo je, i sa stajališta đaka, roditelja i direktora posve razumljivo; i u cilju viših interesa opravdano.

Ali da to ne učini nijedan portir, spre- mačica niti kave-kuharica u nekoj školi izvan je zdrave pameti. Gdje će im duša?

Inače, prosvjetni radnici s ovime nema- ju veze; oni već odavna nisu odavde.

Vojislav Sekelj

Survival – lov na ljude „SVE JE IZMIŠLJENO“

Opasno je u ovoj zemlji biti čovjek. Teško je i hrabro u njoj biti pripadnik većinske nacije, a biti pritom vlastita nacionalna manjina.

Srbija nije nacionalistička zemlja. Njeno nacionalno biće je otvoreno, mutno, neodređeno i u biti raspolučeno; zagađeno i zagušeno suludom politikantskom idejom Velike Srbije, što isključuje nacionalizam. Time je poraz vladajuće ideologije potpun. Od svega, ostala je ogoljena potreba da se vlada, ali ne i pravnom državom upravlja. I neće biti lako naći put između mržnje i nečiste savjesti.

Agonija – stanje duha

Šiš-miš politika predsjednika Srbije Slobodana Miloševića uspjela je Srbiju izopćiti iz svijeta, a naciju opasno podijeliti. Stanje ni malo rata, ni mnogo mira od države je napravilo slobodno lovište i na ljude i na imovinu. Tako je dio Srba, noles volans, u vlastitoj državi postala nacionalna manjina. I od svih nacionalnih manjina – najugroženija, s obzirom da nemaju „rezervnu državu“. Nevolja je tim veća što Srbija, kako odgovorni tvrde, i nije bila u ratu. To je rezultiralo bujanjem najgore vrste „patriotizma“. Nova, mirotvorna platforma predsjednika Miloševića kroz mobilizaciju izbjeglica odjednom se opasno nasukala. Plovidba bez jasnoga cilja kao da ima jedinu svrhu: materijalnu, moralnu i intelektualnu supstancu istrošiti do kraja kako bi ostatku svijeta pokazala da je agonija pravo stanje duha.

Poslije duljega vremena sreća se dva prijatelja i prije no što odlučite kako će susret proslaviti, prvi upita:

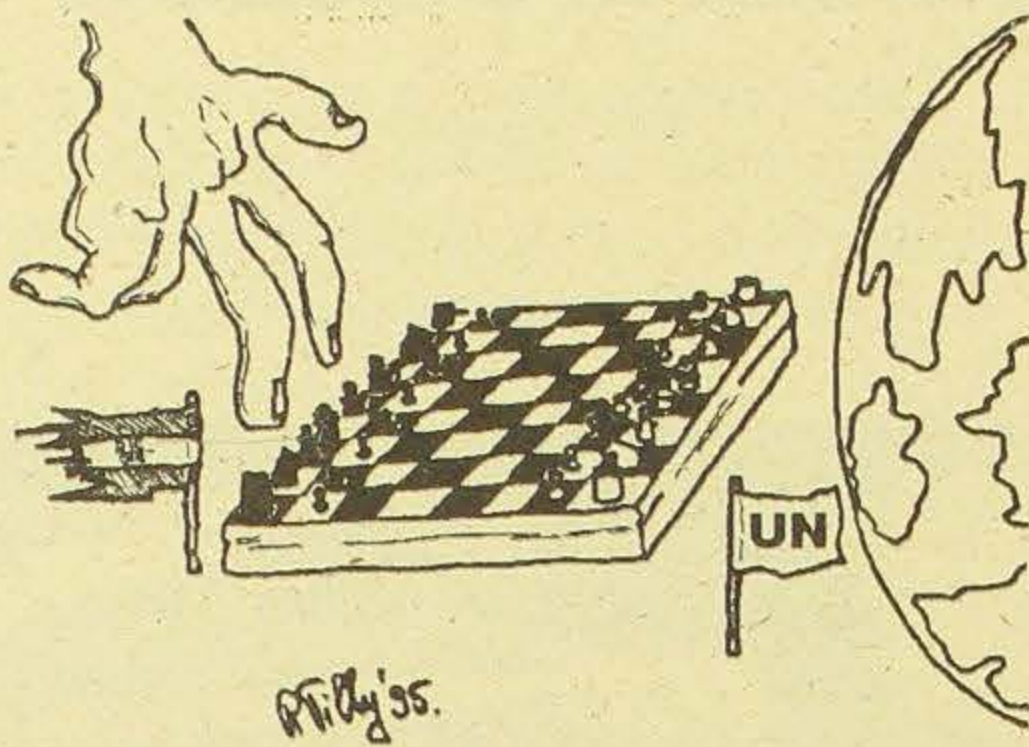
– Dobro, kako ćemo piti? Kao životinje, ili kao ljudi?

– Kako misliš? – zbunjeno će drugi.

– Lijepo – uzvratiti prvi – Ako ćemo piti kao životinje, onda postoji neka razumna mjera. A ako ćemo piti kao ljudi, ožderat ćemo se do besvijesti.

Put od Gazimestana, te obećanja da ovaj narod više „niko nema pravo da bije“ znakovito se završava na slučaju Mirka Drljače. Ovdje pamet staje, strah prestaje, a čovjek koji se ne plaši i nije čovjek vrijedan pozornosti. Upotrebljiv je tek na razini topovskog mesa. Utješno je, ako u cijeloj stvari utjehe ima, da čovjekov „život u ovakvoj zemlji gubi smisao“, kako su u svom prosvjedu napisale gnevne radnice kraljevačkoga „Magnohroma“ („Naša borba“, 28. lipnja). Čovjek ima iskonsku potrebu, iako ne zna zašto, postavljati pitanje „zašto?“. To „zašto“ je kraljeznica njegova bića. A „zašto“ i kako pitati zašto nakon pročitano teksta u „Vremenu“ od 26. lipnja s nadnaslovom „Nastavak lova na nepoželjne

Srbe“, naslovom „Danak u krvi“ i jednim od podnaslova „Mirko Drljača, četrdesetogodišnji drvoseča rodom iz Virovitice, pokušao je da pobjegne od prisilne mobilizacije, i dobio rafal u noge“. Dalje, u tekstu s unutrašnjom nevjericom čitam, po drugi puta pozornije, i po tko zna koji puta promatram fotografiju nesretnog Drljače. Čitam pasus po treći puta, tj. prepisujem: „Tad se pojavio milicioner, koji nas je ljubazno (novinare „Vremena“, op. a.), ali odlučno (za miške) udaljio sa lica mesta. Na pitanje o ranjavanju Drljače kaže: 'Ništa nije bilo. Ja sam bio prisutan, i ništa nije bilo'. Kaže da Drljača laže, i da je to izmišljotina. 'A šina u nogama? A lekari?' 'I to je sve izmišljotina'“. Nikog ne optužujem, tek ubjeđujem sebe da je život ovdje čudna pojava. Kako optužiti nešto što

ne razumijem i što ne shvaćam – jer, eto, vlast kaže „sve je izmišljeno“. Ipak se bojim i plašim pisanja i pripreme nekog novog memoranduma koji bi se mogao zvati „Sve je izmišljeno“.

Opasno je biti čovjek

S druge strane, postala mi je jasna nasukana mirotvorna politika predsjednika Miloševića. Napose što u ovom momentu svi govore o miru. No, poteškoća je u tome što mira ima mnogo vrsta: mir na zemlji, pod zemljom, u domu... I sada, ako me upitate što je tu jasno, lakonski uzvraćam – ništa. A poznato je, daleko je teže shvatiti ništa nego nešto. Zašto? Možda stoga što će me neki dežurni patriot s bilo koje strane upitati kojim pravom kao pripadnik nacionalne manjine, i to u državi koja je ne priznaje, pišem ovakvim tonom. Pitanje može biti na mjestu. No, držim da to nije stvar prava nego savjesti i opredjeljenja, jer znam, vjerujem i poznajem jednu drugu Srbiju. Bolju, ljepšu, pravu. Da bi se do nje došlo lakše, bezbolnije i brže umnogome mi je pomogla misao gospodina Harisa Silajdžića i tekst gospođe Danice Drašković. Silajdžić kaže: „Srbima se mora pomoći da sačuvaju obraz!“ („Srpska reč“, 19. lipnja). Mutatis mutadis za sve bivše, sadašnje i prošle naše prostore. S obzirom da je svojom dosljednom politikom predsjednik Milošević uspio u vlastitoj državi stvoriti nacionalnu manjinu Srba (to još nikome u svijetu, koliko mi je poznato, nije pošlo za rukom), koja je duboko svjesna i moralno odgovorna da se obraz savjesti

mora i može sačuvati čist. Danica Drašković, uz spoznaju da je davati smisao kroz takvu borbu uzvišenije od traženja smisla nečijim postupcima piše: „Pošto ja ne pripadam onima koji će odgovarati i koji ne građuju, Čosićevoj porodici, Hrvatima koji su mu odali poštu i ispratili ga dostojno na večni počinak moram da kažem, ka neće niko drugi, da su Dmitrovići sarbitange, a ne Srbi.“

Srbin i Srbija bili su toga dana sa Dragom Kapičićem na Mirogoju i žalili za lepim pametnim i velikim Krešimirom koji je, naravno, voleo svoju Hrvatsku. Kapičić nam je spasio obraz ponašajući se normalno, ljudski, drugarski, što je danas za Srbe najveći napor i hrabrost.

Čitala sam njegovu priču, uzbuđena zbog potvrde mog ubedenja da smo ostali isti, da mržnje nema osim za političku upotrebu i da je bezbedno hodati Hrvatskom sa beogradskim tablicama na kolima. Kapičić u Zagrebu na počasnoj straži umrlom prijatelju pokovčega pokrivenog šahovnicom, i Šešelju Beogradu sa izjavom 'za jednog Srbina na manje sto Muslimana'. Dve su Srbije koje postoje i bore se za život.

Da pobedi ona prva, bila sam sa Kapičićem toga dana, žaleći iskreno Krešimira koji je bio nekada, i potajna čežnja mojih studentskih dana.“ („Srpska reč“, 19. lipnja).

To je to. Za ozdravljenje nacionalnog bića možda bi parola „Sve nacionalne manjine u jednoj državi“ za početak bila plodonosna. Tko to od vlastodržaca prvi shvatit će zdravu nacionalnu državu, s manjinskom slobodom, ali uz više prava i jednakosti i odgovornu demokraciju. Sve dotle lov na ljude bit će unosan posao, sitna trgovina, a živimo neće biti neka vrijednost po sebi i za sebe. Za nekoga privilegija, a za nekoga brigada. Kako pobjeći i kamo? O tome bi nešto više nakon šestog uhićenja, mogao reći Veljko Džakula.

Da, opasno je ovdje biti čovjek. Ne sanjati što smo otvorili sezonu lova, već što smo skroz vrijednosti spustili na razinu lica (vidi okvir).

Vojislav Sekelj

Žig broj 26

Adresa uredništva: Subotica

Preradovićeva 4

Telefon: (024) 30-136

Osnivač i glavni i odgovorni urednik:

Vojislav Sekelj

Uredništvo: Lazar Merković, Zlatko

Romić, Ivan Rudinski, Dragan

Vidaković i Tomislav Žigmanov

Tehnički urednik: Ivan Hegediš

Tisak: „Globus“, Subotica

List je registriran kod

Ministarstva za informiranje

Republike Srbije pod brojem 1620 od

25. travnja 1994. godine

„Žig“ izlazi svake druge subote

Šta da Vam kažem?

Nebo protiv sna

Ok pišem ovaj tekst tabele pokazuju da su članici „A” i „B” grupe Dvadeset deko košarkaškog šampionata u Atini ekipe Jugoslavije i Hrvatske.

Češki klupski drugovi i prijatelji, tako reći braća i komšije svrstani pod dve zastave, po svemu sudeći, u finalu šampionata. Jednima će pripasti zlato, drugima srebrna. Jedni će se radovati, drugi tugovati, a neki će šala biti najbolji na kontinentu, a drugi „momci”, dok su bili zajedno, bili su najbolji.

Čo se, zaista, u finalu sretnu ekipe SRJ i Hrvatske, odnosno Jugoslavije i Croatie, najbolnik se neće znati, možda, ni do poslednjeg sekunda igre. I, što se više bliži kraj šampionata, raste tenzija i prave se svakom kombinacije među navijačima, a najviše u stilu „šta će biti ako bude”.

Finala je zaista neizvesno. Dva najveća rivala na Balkanu, Srbi i Hrvati, posle razlaza bivše SFRJ, nisu imali priliku da se sretu na sportskom polju. Prvi, označeni „nebeski”, bili su izolovani, a drugi „sanjalački”, tek su se počeli buditi iz „tisućljetnog sna”. Hrvati, dakle, posle toliko stotina nezavršenih dana, odmorni su i puni kondicije. Oni mogu biti i pomalo bunovno od sna, ali valjano tome, imaju male šanse protiv Srba koji s visine mogu davati koševе kako oni žele koliko hoće.

Čo Hrvati odluče, nedaj bože, da završe agresorski, Srbi treba ili žestoko da odgovore ili da kao žrtva od FIFE zatraže odobrenje sankcija protiv agresora. Ukoliko Srbima ovaj zahtev ne uvaži, onda bi Srbi trebalo da zatraže uvođenje sankcije protiv sebe jer oni ne može dozvoliti „izjednačavanje žrtve i agresora”.

Čo šta da se dogodi u Atini i bilo ko da bude najbolji navijači će, verovatno, shvatiti da su svi momci nisu ni nebeski, ni sanjalački. Čamo – obični smrtnici – koje su svojedobno jedne protiv drugih tamo „na Balkanu” suprostavile ideologije usijanih glava, a neki neki dalekih im i nepoznatih ljudi koji su svojim njihovim jadom i čemerom njihovih roditelja naslađuju na sprudovima i na kojima mora ili pacifičkih ostvra.

Ča će, dakle, biti u tom slučaju? Čista, kao što se ni do sada u istoriji, a u ovom, ništa nije dogodjalo krivcima i žrtvama ratnih požara.

Čtaće samo navijači sa svojom sportskom strasću, a gde je prisutna strast tu je i ona realnost.

Milenko Popadić

Prijem i provjera znanja djaka i studenata U RALJAMA BIROKRACIJE

Poništenje i otkazivanje kvalifikacionih ispita u srednjim školama, zatim samovoljno mijenjanje načina kvalifikacije od strane ministra prosvjete, pa i sami uzroci navedenih mjera – provala sadržaja testova – evo već tko zna koji put su izbacile na površinu s jedne strane svakodnevnu pojavu krađe, lopovluka, „snalaženja” i srozanja morala, a s druge strane podsjećaju nas na strogu centralizaciju i tešku birokratizaciju obrazovanja u nas.

U ovom društvenom sustavu, u kome dominira nasilje, bezakonje, „drpi što možeš”, te su djeca usvojila pogrešne pojmove o vrijednostima, a moral je sve manje poznata pojava, ništa nije čudno, što je provaljena „državna tajna”, kao što je test za prijemni ispit.

– U čitavom procesu izrade i distribucije testova bilo je angažovano veoma mnogo ljudi – priopćio je ministar za obrazovanje na konferenciji za novinstvo – a kao primjer je naveo 13 načelnika i drugih dužnosnika Ministarstva prosvjete, kao i 510 ravnatelja srednjih škola u Srbiji.

Svi, znamo, da su navedeni dužnosnici bez izuzetka lojalni pripadnici vladajuće stranke, prema tomu na radi se o diverziji oporbe, nego prigodom rasvjetljavanja ovog zločina protivu djece – kako ministar naziva ovu aferu – Ministarstvo unutarnjih poslova, čiji su djelatnici prionuli na posao, morat će tražiti krivce u redovima vladajuće stranke.

Karakteristično ponašanje vrhunskih birokrata otkriva ministar još jednim priopćenjem, prema kojemu je Ministarstvo „preduzelo nove mere, promenilo taktiku i strategiju štampanja i distribucije testova, što sada predstavlja poslovnu tajnu koja će javnosti biti naknadno saopštena”.

Jedini ljudski postupak u cijeloj aferi je odluka Ministarstva, da poništi ispit iz srpskog jezika i književnosti – često pominjan u ovom slučaju kao maternji jezik (svih!) – neće se ponovno polagati, već će se učenicima računati ocjene od petog do osmog razreda osnovne škole. Nećemo se udubiti u zakonitost ove odluke, nego ćemo ukazati

na to, da je upravo ovaj postupak pokazao da umjesto mrcvarenja djece s prijemnim ispitima, postoji jedan temeljitiji način provjere predznanja za srednje škole. Danas smo došli do paradokslane situacije, da nije dovoljno što je učenik završio odgovarajuću školu, nego paralelno treba da se priprema za novo dokazivanje, za prijemni ispit, na radost prosvjetnih radnika koji ih uče na posebnim tečajevima, naravno, za materijalnu nadoknadu. A tko nema novca za to, neka se snalazi!

Birokratsko ponašanje je nadalje i centralističko-boljševičko određivanje, koliko će se učenika primiti na određene struke, ili što je još gore, nečiji um iz centrale smisli, da ove godine se neće započeti obrazovanje nove generacije „elektroničara” ili rukovodioca računara!

Ovaj problem ima i (anti)humanu stranu, te i materijalne konzekvence. Kojim pravom netko ograničava slobodu izbora zanimanja? Kojim pravom se izmišljaju cifre o tomu, koliko djece će se za šta upisati, umjesto da se ista djeca pitaju, šta žele upisati? Pa na temelju toga odrediti planovi!? U uvjetima tržišnog gospodarstva (o kojem stalno pričamo prazne priče), nitko nema pravo zadržati centralističko planiranje kadrova! Ovo je ograničavanje elementarnih prava, a da ne govorimo o tome da zbog ovakvog načina planiranja društvo može izgubiti potencijalne vrhunske liječnike, elektroničare itd.

Nadalje, roditelji godinama uplaćuju doprinos za obrazovanje, te je (pored centralizacije tih sredstava) obična pljačka ne dozvoliti slobodan izbor životnog poziva.

Ako netko ne vjeruje, da je ovo prednje birokratsko-boljševističko naslijeđe, neka se zapita kako je to u razvijenijim zemljama, pa će naći primjer da se studenti upisuju prema vlastitoj volji na sveučilišta, te će oni, zajedno s obrazovnom institucijom, doći do spoznaje do kraja školske godine, da li je student pogodio ili promašio smjer? Pa će nastaviti studije ili će mu priopćiti: kolega nije ovo za vas! Omogućiti mu ovu šansu, dužnost, a iznad svega je interes društva, koja unatoč tržišnim osnovama gospodarstva i razmišljanja uopće, treba dati šansu pojedincu da se obrazuje i razvija prema svojim sposobnostima, a sebi (društvu) da ne izgubi ni jednog potencijalnog stručnjaka

István Valihora

BUĐENJE TOKA NORMALNE SVIJESTI

(nastavak sa str. 1)

Drugi dan skupa započeo je razmatranjem i usvajanjem zaključaka razgovora prethodnog dana. Kao najznačajnije izdvajamo odluku da se stvori Asocijacija nezavisnih medija za što su zaduženi inicijatori skupa i „Svetlost” kao koordinator. Inicijativni odbor bi ovaj posao trebao završiti do 15. kolovoza kako bi se početkom rujna mogla održati osnivačka skupština. Glede bolje uzajamne razmjene informacija dogovoreno je da se napravi zajednički POOL i eventualno povezivanje s agencijom Beta. Edukacija novinara, urednika... u cilju podizanja profesionalne razine predviđena je kao mogućni oblik uzajamne suradnje; redakcije bi do osnivačke skupštine Asocijacije koordinatoru trebale dostaviti podatke o potrebama u papiru i drugom repromaterijalu radi zajedničke nabavke pod najpovoljnijim uvjetima, kao i mogućnosti zajedničkog nastupa na tržištu i otvorenju kioska u Beogradu koji bi prodavao lokalne novine.

Nakon usvojenih zaključaka, kao gosti skupa pojavili su se predstavnici NUNS-a, Soros fondacije Jugoslavije, „Vremena”, „Naše borbe”, „Nina”, „Studija B”, „Republike”, „Bete”, „Fo-Neta”... Sudionici okruglog stola iz pomenutih medija pozdravili su odluku o povezivanju nezavisnih medija. Osnovni problem za **Nebojšu Popova**, glavnog urednika „Republike”, predstavlja pravo građana na informiranje kao preduvjeta demokracije. Toga, po njegovom mišljenju, kod nas za sada nema. Riječi **Radeta Radovanovića**, novinara „Naše borbe”, „danas je strašno, a sutra će biti još gore” možda najjasnije odslikavaju položaj nezavisnih medija u nas. Za to je kriv i sam sindikat „koji je loš”. Pojam nezavisnog novinarstva za **Gordanu Logar** znači profesionalizam i poštenje, a kao najveću opasnost u neograničenoj slobodi javne riječi vidi u mogućnosti govora mržnje i objavljivanjem neprovjerenih informacija.

Na kraju, spomenimo i sudionike ovog, u svakom pogledu dobro organiziranog i uspješno vodjenog skupa: „Svetlost” (Kragujevac), „Novi Pančevac”, „Smederevac”, „Videlo” (Niš), „Vranjske”, „Borske novine”, „Has” (Novi Pazar), „Tibiscus” (Uzdin), „Užička nedelja”, „Valjevac”, „Berza 012” (Požarevac), „Onogošt standard” (Nikšić), „Zapisi” (Čačak), „Sandžak” (Novi Pazar) i „Žig” (Subotica).

Zlatko Romić

SVJESNI TRENUTKA

(nastavak sa str. 1)

Jer, ako ne poznaješ svoju kulturu, tradiciju, jezik, pismo, povijest svog naroda, ne spoznaješ ni sama sebe, a tada ti nije stalo ni do drugog, pa bio ti on komšija i tisuću godina. Razvije se u čovjeku tad animalni nagon rušenja – urbogenocid. Nacionalno ne isključuje, treba to reći i djecu tako odgajati. Ono u zdravoj formi ne nosi recept bratstva-jedinstva, već jedinstvo razlika. Jasno, odgovornost je velika, jer iz razloga neznanja i strasti granica između nacionalnog i nacionalističkog je tanka. Lako se može prijeći. To mora uvijek biti na umu, a bit će ako razvijamo kritičku svijest prema sebi, uz njegovanje pravih vrijednosti i buđenja već zaspale savjesti čovječanstva ovoga stoljeća.

Cijenjeći svoje, a poštujući tuđe je put na kojemu nacionalno gubi opojnu snagu, uz naznaku da u svakom žitu kukolja ima.

Ovaj dugi uvod, a povodom redovite i izborne skupštine Društva, možda nije bio nuždan, ali mi se učinio potrebnim.

Dana 18. lipnja 1995. godine, u godini 25. obljetnice „Bunjevačkog kola”, u Velikoj dvorani, pred oko 200 nazočnih, Društvo je u svoj naslov vratilo prvobitnu odrednicu „hrvatsko”. Imajući u vidu složenost i težinu trenutka i odgovornost pred vlastitim narodom, vodeći se idejom da su nacionalne manjine preko kulturnih institucija mostovi između naroda, promijenjen je Statut i Društvo se transformiralo u Centar.

Za prijedlog da se vrati prvobitni naziv i da se izvrši transformacija Društva u Centar glasala je većina članova, pa od 18. lipnja 1995. godine naslov je: Hrvatski kulturni centar „Bunjevačko kolo”. Skupština je protekla u demokratskoj atmosferi, uz rasprave koje su dijelom inicirane strahom od mogućih posljedica i s motivacijom da „nije još vrijeme”, te da bi dobro bilo da to netko umjesto nas Hrvata učini. Po starom dobrom običaju, netko odozgo.

Izvešće o dosadašnjem radu Društva podnio je predsjednik g. **Bela Ivković**, a o smislu i cilju transformacije Društva u Centar, te projekciji sadržaja i planu rada govorio je g. **Lazo Vojnić Hajduk**.

Izabrano je i novo Predsjedništvo: **Josip Anišić**, **Ivan Crnković** (predstavnik Savjeta roditelja), **Kalman Crnković**, **Josip Ivanković**, **Bela Ivković**, **Ana Kopunović**, **Grgo Kujundžić**, **Josip Kujundžić**, **Vojislav Sekelj**, **Marija Sekulić**, **Marinko Vidaković**, **Lazo Vojnić Hajduk** i **Franjo Vujkov**.

Na prvoj sjednici Predsjedništva Hrvatskog kulturnog centra „Bunjevačko kolo” za predsjednika je izabran g. **Bela Ivković**, a za dopredsjednike gđa **Marija Sekulić** i g. **Franjo Vujkov**.

Predsjedništvo je svjesno svojih obaveza i odgovornosti koji nalaže trenutak. Izazov je veliki, a ni ulog nije mali. No, konačni rezultat rada ovisiće od angažiranja svih članova HKC „Bunjevačko kolo”, kao i njegovih simpatizera.

Hrvati : Bunjevci Uzroci podjele (III.)

Sada se postavlja pitanje kako Beograd može priznati Hrvatsku ako istodobno priznaje Krajinu kao državu? Odnosno, kako je i kada u takvom političkom kontekstu moguće uspostaviti pune diplomatske odnose između Beograda i Zagreba. Na to će se vjerojatno još dugo čekati, premda je moguće nekakvo formalno međusobno priznavanje u kraćem vremenskom periodu. To drugim riječima znači da će se dugo čekati na rješavanje hrvatskog nacionalnog pitanja u SRJ. Dok se čeka na međusobno priznavanje, državna logika je sljedeća: nepriznavanjem Hrvatske ujedno se ne priznaje postojanje hrvatskog nacionalnog pitanja u SRJ. Kao krajnja konzekvenca ovakve logike jest političko nepriznavanje postojanja hrvatskog naroda u SRJ.

Na osnovu do sada rečenog vidimo da postoji dvostruka, tj. unutrašnja i vanjska politička blokada za rješavanje hrvatskog nacionalnog pitanja. Unutrašnja u smislu pokušaja stvaranja jedne druge, bunjevačke „nacije” unutar hrvatskog nacionalnog korpusa koristeći određenu povijesnu i političku predisponiranost „za tako nešto” s jedne strane, i što se pokušava manipulirati kategorijom „građanin” u jednoj ustavno proklamiranoj građanskoj državi s druge strane. Diplomatsko nepriznavanje Republike Hrvatske je dobro došlo za nepriznavanje političkog i nacionalnog subjektiviteta građana hrvatske nacionalnosti. To je vanjska blokada.

Usljed simultanog političkog kombiniranja navedenih blokirajućih čimbenika mnogi opozicioni, a da ne govorimo o raznim pozicionim akterima jednostavno se odnose prema hrvatskoj naciji kao prema jednoj „fantom naciji”. Upravo je stoga i moguće da manje-više svi politički akteri jednostavno nisu sposobni „progutati” postojanje neriješenog hrvatskog pitanja. A kako bi i mogli kada ispada da hrvatski narod u SRJ u političkom i nacionalnom smislu živi u jednom političko-povijesnom zrakopraznom prostoru. Dakle, ne na zemlji, a što svakako „dolikuje” jednoj „fantomskoj” naciji.

Nema se uopće u vidu jedan širi politički značaj cjelokupnog rješavanja ovog pitanja. Značaj u smislu da se ovdje radi o jednom državotvornom narodu u slučaju da SRJ ima pretenziju biti nasljednikom bivše SFRJ. U slučaju da takvih pretenzija nema, onda se radi o jednoj politički značajnoj nacionalnoj manjini u kontekstu rješavanja međusobnih državnih odnosa između Republike Hrvatske i SRJ. Upravo je zbog svega ovoga prosto neshvatljivo političko sljepilo glede značaja rješavanja hrvatskog nacionalnog pitanja u SRJ. (kraj)

Zlatko Šram

(autor je profesor filozofije i sociologije u Subotici)

Godišnja skupština SVM

Od sada, politička partija

Savez vojvodjanskih Madjara nije više interesna zajednica nego i politička organizacija, koja će također tečiti zastupiti političkih ciljeva ove manjine u Vojvodini. To je najznačajnija odluka koju je 200 delegata SVM usvojilo na Godišnjoj skupštini, održanoj 17. lipnja.

Neoposredno pred održavanje skupštine na sjednici SVM stiglo je pismo predsjednika SVM **Andrésa Agostona** u kojemu poziva „prejugačke kolege na suradnju, bez konkretnih detalja”, kako nam je na skupštini rečeno. Ipak, na konferenciji za novinare, nakon održane skupštine, predsjednik SVM **Ferenc Csubella** je naveo da bi podjela u Madjarima mogla biti kobna i u interesu onih koji „rade protivu Madjara”. Samim tim SVM je spreman na suradnju, ali na ravnoj osnovi. O detaljima suradnje i konkretnog jedinstvenog nastupa na izborima nije bilo riječi.

Godišnja skupština započela je intoniranjem „Himnusa” i „Hej, Sloveni”, a kao pozdrav služio je dokumentarni film **Zoltán Flisa** o problemu asimilacije Madjara u Vojvodini. Među mnogobrojnim uzvanicima bili su zemlje i inozemstva, kao najzanimljiviji mogu se izdvojiti izlaganje **Nenada**

Čanka, predsjednika LSV, koji je rekao da su i Budimpešta i Beograd „daleko”, podsjećajući da su korijeni demokracije u Vojvodini, a ne u nacionalno „najzagadjenijim sredinama” otkuda nam dolaze ljudi koji nas žele učiti suživotu. Skup je upozorio riječima da će im režim Slobodana Miloševića ponuditi ono što im svakako pripada glede ostvarivanja nacionalnih prava, ali da ne zaborave na rušenje vjerskih objekata u Srijemu, jer to možda čeka i druge sredine u Vojvodini. Stoga im je, po riječima Čanka, ruka LSV pružena u svemu, osim da netko Vojvodinu pokuša dijeliti po etničkoj osnovi. Sličnim riječima obratio se i **Stanimir Lazić** iz Vojvodjanskog kluba, pozivajući na jedinstvo, jer je „Vojvodina okupirana i u njoj su od totalitarnog mišljenja ugroženi svi, kako Madjari tako i Srbi”. Riječi **Erike Törzsök** iz državnog Ureda za Madjare da Madjari u Vojvodini mogu predstavljati „katalizator u procesu demokracije”, te da stoga mogu računati na potporu matične države mogu se shvatiti kao naznaka budućih konkretnih koraka Madjarske. U prilog tome ide i iznijeta tvrdnja da Ured stvaranje SVM ne smatra kao razdor među Madjarima. Izlaganja ostalih uzvanika svo-

dila su se uglavnom na pozdrave i lijepe želje i nudjenje adekvatnog vida suradnje.

U izvješću skupštini o jednogodišnjem radu **Ferenc Csubella** naveo je djelovanje u interesu vojvodjanskih Madjara, ali i na asimilaciju za koju su dijelom, zbog niskog nataliteta, i sami krivi. Drugi dio krivnje, po njemu, snosi država ponekad s diskriminatornim elementima spram Madjara kojih u institucijama izvršne ili zakonodavne vlasti nema. Autonomija za koju se i SVM zalaže predstavlja jedno od rješenja za prevazilaženje postojeće situacije, s tim da još nisu točno određeni modeli njezine provedbe. S tim u vezi je i opredjeljenje SVM da se sporna pitanja rješavaju u suradnji s vlastima, svim demokratskim strankama u Srbiji, ali i matičnom državom.

Skupština je nakon izlaganja njenog predsjednika i diskusija, kao najvažniju točku imala usvajanje Programa SVM, te izbor 25-članog Savjeta koji je odmah nakon toga birao članove Predsjedništva. Za predsjednika je ponovno izabran **Ferenc Csubella**, a za dopredsjednike dr. **Sándor Egeresi**, **Mihály Szecsei**, **Antal Bálint** i **Gábor Tóth Horti**.

(z. r.)

Reagiranja

Deklaraciji još jednom

Donesena Deklaracija o hrvatstvu Bunjevaca potpisana u Baji 11. lipnja, nesporno je dokument vrijedan pozornosti.

Činjenica da sam osobno Bunjevac-Hrvat ili Hrvat-Bunjevac bio i prije Deklaracije. Istina, ne po svemu.

Vjeren sam da pripadnost nekoj naciji nije stvar Deklaracije, nego osobnog i slobodnog odabiranja. To je vjerojatno poznato i mr. Beli Babiću, budući da je dosta toga po inozemstvu i nacijama, nacionalnim manjima i etničkim grupama čuo. Tim više me iznenađuje njegov razmišljanje i dociranje u „Glasu ravnice” u rubrici „Aktualno”, a u tekstu s naslovom „Deklaracija u vlastitom domu”.

Uz svega, dio teksta koji se odnosi na Deklaraciju je nesuvisan i najblaže kazano – nekorektno. Tako, gospodin Tonković piše: „Sastala se Izaslanstva DSHV I MNVS i jednodušno prihvaćena Bajaska deklaracija”. Izaslanstvo DSHV posjetilo je DSHV u Subotici 1. i 2. lipnja, deklaracija je donijeta i potpisana 11. lipnja u Baji. Što ste Vi onda to 1. i 2. lipnja jednodušno prihvatili? Pa nastavljate u istoj rečenici: „Bošnjacima je dogovorena suradnja, a sa Srbima deklaracijom je još jednom potvrđena deklaracija iz 1941. god.” Kakve veze ima suradnja s Bošnjacima, bajaska Deklaracija i Deklaracija iz 1941? Kada bih rekao nikakve, vjerojatno ne bih otkrio ničega novoga. Pišete dalje:

„Budući da ovom Deklaracijom svi Bunjevci još jednom svečano izjavljuju da su Hrvati, irelevantno je što će tvrditi šačica onih koji drugačije misle”. Ako je riječ o svim Bunjevcima, onda nema „preostale šačice”, jer svi podrazumijeva – sve! Dalje, držim da se nikakvom svečanom izjavom ne može postati ni Hrvat, ni Srbin, ni Mađar... Integritet, te identitet nacionalnoga bića ne ostvaruje se svečanim izjavama, napose ne za jednokratnu upotrebu. U slalomu, nastavljate dalje, istina, oprezniji u startu, ali s padom na cilju: „Ako ogromna većina Bunjevaca sebe smatra Hrvatima, onda oni koji misle da nisu Hrvati ne mogu nositi bunjevačko ime. Oni su onda nešto drugo, ali Bunjevci nisu.” Žalite se u istom tekstu da Savezna vlada ne priznaje postojanje manjinskih nacionalnih zajednica; pozivate se na generalnog tajnika Vlade Đordija Vukčevića. Čudim se kako ne primjećujete da ste na istoj valnoj dužini. Jer, Vi Bunjevcima koji se ne izjašnjavaju kao Hrvati ne dopuštate nositi bunjevačko ime. „Oni su nešto drugo”, kažete. U čemu je razlika između Vašega stava i stava Vlade kod tretiranja tog i inače osjetljivog pitanja? Nažalost, Bunjevci koji se ne deklariraju Hrvatima ili pripadnošću nekoj drugoj naciji, samo su Bunjevci. Dopustili Vi to njima ili ne. Oni su etnička skupina, koja nije svjesna korijena svog nacionalnog bića, ali ga latentno nosi i to im nitko ne može uzeti za zlo, niti zamjeriti. To je njihovo narodnjačko, folklorno opredjeljenje. Kažem ograničeno, jer nacionalno nikada neće postati svjesni iz jednostavnog razloga što je put asimilacije brži. U konkretnom

slučaju, ovdje se odvija posrbljivanje, kao što je to nekoć bio slučaj s mađarizacijom. Samo, to sada ide uz glazbu vladajuće partije i razna šifrirana obećanja data odabranima, a u cilju razbijanja hrvatskog nacionalnog manjinskog korpusa u Vojvodini.

Protiv toga se treba boriti. Ali zacijelo ne na način kako Vi to, klikćući, radite: „Ovim je skinuto s povijesne scene pitanje da li Bunjevci sebe smatraju Hrvatima ili ne”. (Uzgred, znate li što je to „dakavizam”?) Čini mi se da ste u svojoj umišljenosti visoko skočili, ili ja povijest shvaćam krivo.

Ne svojom krivnjom, mnogi Bunjevci teško dolaze do nacionalnog osvješćenja, napose u ovim smutnim, politički mariniраним vremenima. No, to je druga tema za koju Vi ovom prigodom niste pružili valjan materijal za iole ozbiljniju raspravu. Vjerojatno Vam to nije ni bitno, budući ste pitanje Bunjevaca skinuli s povijesne scene. Možemo reći „laku noć”. Ali, prije spavanja, još jedan Vaš navod, kao šlag na tortu: „Ova je Deklaracija izuzetno važna, bez obzira da li netko kroz optiku malignana to drugačije vidi”. (Opet „dakavizam”.) Ako je Deklaracija važna (a osobno smatram da jest), otkuda Vam pravo i potreba da tako važnu stvar Vi kao čelnik stranke semantički dovedete u blizinu malignana? Kakve veze u cijeloj stvari imaju malignani? Nije valjda da Vam je toliko stalo do usputnih alkoholičara, te da im na taj način sve odjednom želite „skresati u brk”.

Vojislav Sekelj

Miroslav Jovanović, glavni urednik kragujevačke „Svetlosti“

DRUGORAZREDNA ULOGA LOKALNIH MEDIJA

- Najveća promena u listu dogodila se '89., kada je redakcija jednoglasno usvojila izjavu o vanstranačkoj orijentaciji.
- Normalno je da su odnosi novine koja je nezavisna i vlasti koja je takva... socijalistička, ne mogu da kažem do kraja, ali – konfliktni.
- Na našu nesreću, najveći broj medija skoncentrisan je upravo u Beogradu, a potom mnogo manje u Novom Sadu i Prištini, kao i institucije vlasti.

Kragujevački list „Svetlost“ možda zahvaljujući činjenici da je lokalni nije doživio istu sudbinu poput veće i utjecajnije „Borbe“. Međutim, ni ta mogućnost nije isključena jer je spor s gradskim vlastima (socijalisti čine većinu) oko statusa poduzeća prenijet na Vrhovni sud Srbije i još je u toku. Ako se to dogodi, 20 stalno zaposlenih i petnaestak suradnika lista još je lani donijelo odluku da će svoju profesionalnu čast čuvati izlaskom iz državne „Svetlosti“ i stvaranjem privatnih novina. Skupa s njima ovu je odluku prihvatio i Miroslav Jovanović, politikolog, koji je u ovoj kući još od 1976., a na mjestu glavnog i odgovornog urednika od 1985. Za svoju ekipu novinara veli da je upravo od 1985. stasala jedna nova generacija koja je kasnije samo proširena i podmlađena, te da je već tada počelo „razbijanje“, koliko su to prilike dopuštale, tvrde komunističke ideologije. Programsku politiku ovog tjednika osmišljava i vodi glavni urednik s kolegijem, a dominiraju tekstovi analitičkog i komentatorskog sadržaja uglavnom o lokalnim događajima. Spomenimo da „Svetlost“ ima sjedište u lijepoj, novoj zgradi u središtu grada, a da su tehnički uvjeti za rad, za naše prilike, veoma dobri.

„Svetlost“ je jedan od rijetkih, možda jedini, lokalni list s dugom tradicijom u Republici koji je prošao „test“ javnosti kao nezavisni i na taj način stao i po ugledu i nakladi uz rame „Našoj borbi“, „Vremenu“, „Ninu“... Kakva je povijest vaših novina?

M. J.: Kao što znate, ove se godine navršava 60 godina od izlaska prvog broja lista „Svetlost“. Izašao je na Vidovdan, 28. juna 1935. godine, a pokrenula ga je grupa naprednih kragujevačkih intelektualaca. Policija je ubrzo „Svetlost“ zabranila kao antifašističku i antiratnu novinu. Obnovljena je odmah nakon rata i od tada izlazi u kontinuitetu svake nedelje. Najveća promena u listu dogodila se '89. kada je redakcija jednoglasno usvojila izjavu o vanstranačkoj orijentaciji. Od tada u stvari i počinje nezavisna orijentacija lista. Formalno, mi smo osnivačka prava od Skupštine opštine dobili 1992. Dakle, od '89. smo stvarno, a od '92. i formalno nezavisna novina.

Mogućna i „Naša svetlost“?

Od 1993. na vlast u Kragujevcu dolaze socijalisti. Da li se time nešto promijenilo na relaciji gradska Skupština – „Svetlost“?

M. J.: Na prvim izborima, to su bili izbori za republičku Skupštinu, opozicija je pobedila i od pet poslanika sva petorica su bili iz redova opozicije. Međutim, na lokalnim izborima socijalisti su, za divno čudo i izne-

nadenje ovdašnje javnosti, dobili ogromnu većinu. Normalno je da su odnosi novine koja je nezavisna i vlasti koja je takva... socijalistička, ne mogu da kažem do kraja, ali – konfliktni. U svakom slučaju oni su na jednoj pristojnoj distanci sa povremenim varnicama. Međutim, „Svetlost“ je novina koja ima dugu tradiciju, koja je uvek imala

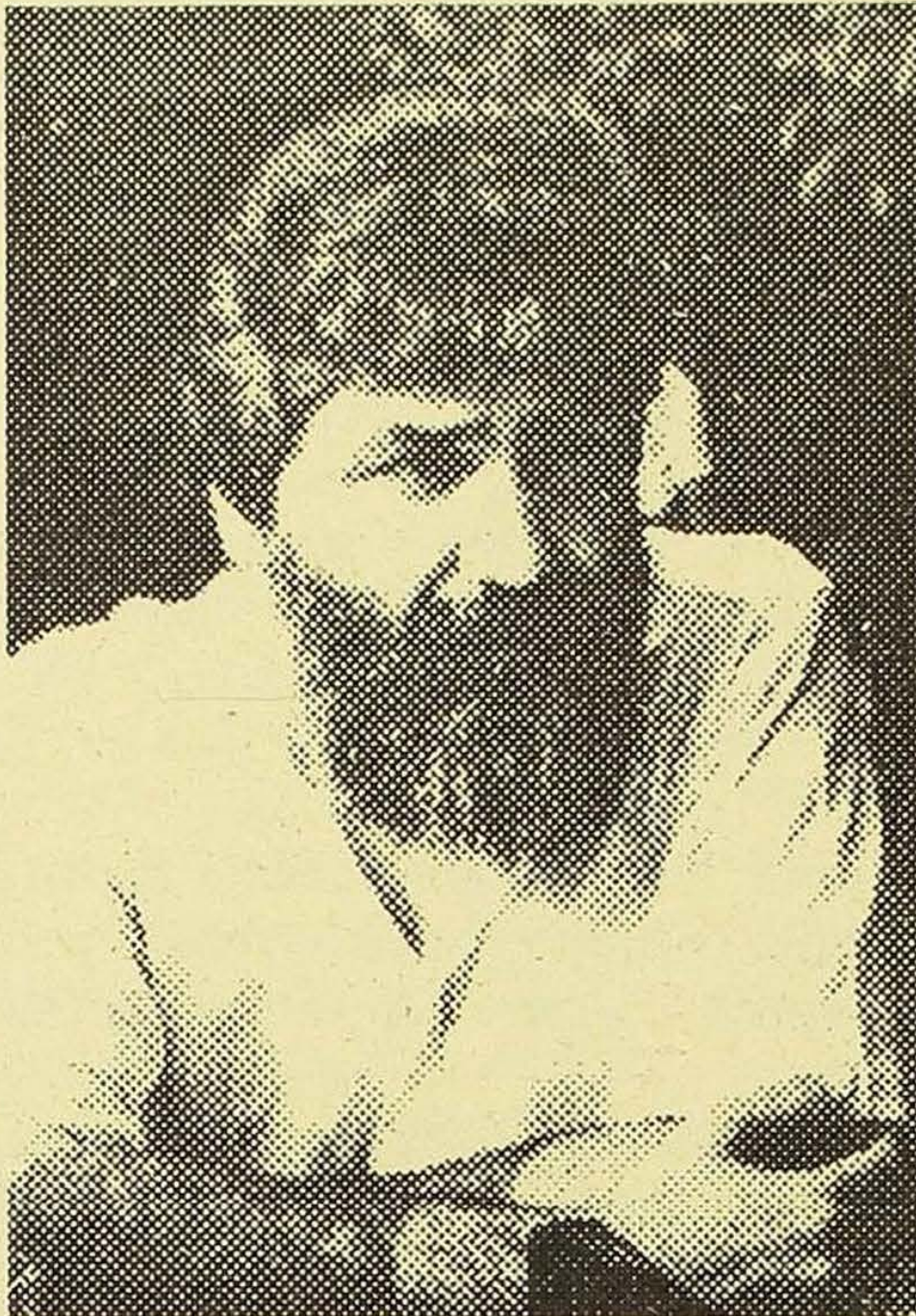

foto: Radoje Milivojević

i danas ima veliki broj čitalaca – između 6 i 7.000 – tako da zahvaljujući tome ona opstaje i uspjeva da se održi. Vrlo je važno na svojoj strani imati veliki deo demokratski orijentisane javnosti. Mislim da mi u Kragujevcu to imamo.

Kako se „pristojna udaljenost“ i „povremena varničenja“ u praksi manifestiraju?

M. J.: To se ogleda u više ravni i na više načina se to može videti. Pre svega izvori informacija koji se nalaze u gradskoj upravi za našu redakciju su potpuno zatvoreni. Mi dobijamo pozive za sednice Skupštine grada i sednice Izvršnog odbora. Međutim, teško je dobiti informaciju onda kada se novinari lično obraćaju pojedinim funkcionerima, starešinama organa uprave itd., jer kod njih očigledno postoji odbojnost prema novinarima našeg lista. U tom pogledu, naši izvori su u ovdašnjoj skupštini zatvoreni. Dakle, to je jedna ravan pristojne udaljenosti. Druga ravan je ono što ne izlazi na površinu, ali opisaću vam ukratko o čemu se radi: nikada iz gradske Skupštine ni na jedan tekst lista nije stigao demanti. To je politika, taktika i strategija vlasti da ništa ne demantuje. Međutim, ona se istovremeno trudi da gde god, i na koji god način, može da „Svetlost“ proglašava kao opozicioni list. Mi jesmo opoziciona novina kada se radi o odnosima

list – gradska vlast. Ali mi nismo opoziciona novina u smislu pripadanja nekoj opozicionoj partiji. Koliko umemo da budemo kritički prema vlasti toliko umemo i prema opoziciji, mada je, naravno, oštrica našeg pera usmerena prema režimu. Međutim, koliko god da su nam vrata gradske uprave zatvorena, mi se ipak snalazimo. Nije nekromno da kažem da u „Svetlosti“ ipak rade novinari koji će do podataka doći. Naravno, na mnogo teži način nego što bi to u normalnim uslovima bilo.

Je li riješeno pitanje vlasničkih odnosa ta, najznačajnija, pretpostavka koja vam omogućuje nezavisan odnos?

M. J.: To pitanje još nije rešeno. Naime, „Svetlost“ se prošle godine uz sve potrebne „papire“ registrovala u deoničko društvo. Međutim, registracija je kasnije osporena u kragujevačkom Privrednom sudu. Poništeno je čak i rešenje u republičkoj Agenciji za procenu vrednosti društvenog kapitala. Jednostavno, sve se to događalo u vreme kada je stradala i „Borba“. Vlasnička transformacija sporna je utoliko što je poslovna zgrada koju koristi „Svetlost“ po navodima i po mišljenju ovdašnje vlasti njihova svojina. Međutim, ne samo po našem, nego i po mišljenju advokata i drugih stručnih ljudi koji nas zastupaju ona ne može da bude državna svojina nego društvena. Mi smo upravo kroz vlasničku transformaciju imali nameru da tu društvenu svojinu otkupimo, tj. da je privatizujemo. Spor traje i dalje, jer je žalba na sva ova rešenja u Vrhovnom sudu Srbije i od Nove godine do sada iz Vrhovnog suda nikakvog odgovora nema. Dakle, tu je praktično status kvo.

Što očekujete dalje?

M. J.: Ne očekujemo da će nam Vrhovni sud Srbije izaći u susret i uvažiti naše pravo. Međutim, i ukoliko našu žalbu ne uvažimo mi ćemo se vratiti u status društvenog preduzeća sa osnivačkim pravima u preduzeću „Svetlost“. Dakle, nema nikakve pravne šanse da se „Svetlost“ unosi u javno preduzeće. A ako se, mimo prava i mimo svega, dogodi i to, redakcija je još prošle godine napravila neku vrstu i usmene i pismene obaveze da se kompletno iz tog državnog statusa – kakav je eventualno bude nametnut – preseli u privatnu svojinu, tj. da se mi pojavimo kao osnivači nekog novog privatnog lista. Nešto slično kao što je uradila „Borba“. Ne na taj način, ali otprilike taj model.

Kojim je još medijima pokriven informativni prostor Kragujevca?

M. J.: U Kragujevcu postoji lokalna radio stanica koja emituje dva programa. To je javno preduzeće koje je pod kontrolom režima. Dalje vam ne treba objašnjenje koje

vrsta programa. Postoji i privatna radio stanica koja takode ima dva programa: zabavno-komercijalno-muzički itd. Oni nemaju informativno-politički program. Postoje čak i tri, četiri privatne televizije. To su, slobodno reći, kič televizije, one koje šire jednu vrstu usnu turbo-folk zabavu. Naravno, ni kod njih nema pravog informativnog programa. Čak i dalje izlaze „Pogledi” koji je u srpskog populizma kao ekstremno nacionalistički list dostigao veoma veliki tiraž. Međutim, on je pao tako da je njegov uticaj sasvim beznačajan. Ima još novina koje izlaze redovno, ali one su opet komercijalno-reklamnog karaktera.

Ma li života u lokalnoj sredini?

Naša procjena proteklog skupa lokalnih medija

I. J.: Mislim da je najvažnije da smo se videli i upoznali. Istina, ne dovoljno, ali se makar upoznali i razmenili neke važne informacije. Mislim da je svako sa sobom skupio te informacije poneo zabeleške. Na kraju krajeva, mislim da komunistički zaključci koje smo usvojili nisu prihvatljivi, nego upravo suprotno: oni su nepraktični i ostvarivi, a budući koraci koje treba preuzimati naša asocijacija koja se, nadam se, formirati bit će od koristi za lokalne medije u Srbiji.

Prenoseći američka iskustva gospodin Auerbach naveo je da su lokalni mediji zapravo temelji demokracije. Koji del vidite kod nas kao moguć za preobraćaj od 180?

I. J.: To nije samo američko iskustvo. To je iskustvo mnogih civilizovanih zemalja, zadržavajući razvijene demokratije. Tamo gde je medij decentralizovan. Mi, nažalost, nemamo takvu situaciju i to je posledica što je informativni sistem veoma centralizovan. U ovom tom činjenicom lokalnim medijima je drugorazredna uloga, svedeno da li radi o štampi, radiju ili televiziji. A u Srbiji mediji koji su decentralizovani, gde lokalne vlasti imaju dovoljno kompetencije da odgovore o stvarima u sopstvenoj sredini, je veoma malo razvijeno. Naravno, ne možemo u vezi potcenjenost naše lokalne medije samo sa političkim sistemom. To je samo jedan od razloga. Drugi vrlo važan razlog je što naši lokalni mediji nemaju dobru tradiciju. Imamo mi u Srbiji novine koje godinama izlaze. Međutim, same godinama nisu ona prava tradicija. Uzmimo samo primer ovih 50 godina komunizma i vidimo da su to bili jednosmerni listovi ili radio stanice. Dakle, mi nemamo lokalnih medija koji počivaju na demokratskim principima. Ali, mislim da je budućnost informaciona, a to nam i zapadna iskustva govore, posebno u jednom sveobuhvatnijem i agresivnijem razvoju lokalnih medija. Na kraju krajeva, u lokalnim sredinama se odvija demokratizacija. Ili bi trebalo da se odvija, a ne samo u velikim gradovima. Na našu nesreću, najveći broj medija koncentrisan je upravo u Beogradu, dok u drugim gradovima mnogo manje u Novom Sadu i Kragujevcu, kao i institucije vlasti. Valjda je to tako kod nas prirodno.

Zlatko Romić

Iz penzionerske beležnice

Ja (još) nisam oslobođen!

Ne volim da idem lekaru. Više volim da se ležim kući, popijem čajevima. Idem samo kad moram. Morao sam, kad sam ono pre desetak godina slomio nogu. Jer, slomljenu nogu nisam mogao sam da dovedem u, koliko-toliko, pređašnje stanje. Morao je – lekar. Čajevi tu ne pomažu.

Morao sam i nedavno. Grip. Znam, grip i slomljena noga nikako nisu ni približno isti razlozi za odlazak lekaru. Ali, bio je to grip sa produženim delovanjem. Sa komplikacijama. Ni tu ne pomažu (samo) čajevi.

Ambulanta. Šalter. Obaveštenje: ko i zašto je oslobođen lekarskih pregleda, plaćanja lekova... Čitam, oslobođeni su:

1. IZBEGLICE

Hvala bogu, izbeglica nisam. Osim ako oni NEKI naši Zemaljci – ubedljivo najveći svetski (zemaljski) proizvođači izbeglica, na svoj način ne porade na tome da i meni (nama) udele taj i takav status. Strepim, jer ti NEKI i nisu tako daleko. A i među nama ima njihovih simpatizera.

2. DAVAOCI KRVI

Nisam više davalac. Jer, sada mi krv ima neku grešku. Ne vredi puno, kažu lekari. Da nije taj slučaj, ja bih i danas dao krv. Za nekog. Ali ne i za (danas) – nešto.

3. RAČNI VOJNI INVALIDI

Ovde neću ni pokušati da se šalim. Bilo bi ružno. Pitam se samo (pitaju li se i oni?) je li vredi (vrijedi) ONO, zbog čega su oni sada „novi” invalidi RATA?

4. NEZAPOSLENI

Nezaposlen, logično, nisam. Jer sam penzioner. Ali, (molim da mi se veruje) voleo bih da jesam! Nezaposlen. Jer, DANAS biti nezaposlen znači biti u ponajboljem životnom dobu. Mlad! Neka nezaposleni ne zamere ovom čiki, ali, ja bih se vrlo rado menjao s nekim od njih!

5. LICA STARIJA OD 65 GODINA

Opa! Brzo računam: pa meni treba još 5-6 godina do 65. godine. Znači, nisam taj. Naravno, obradovao sam se. A malo posle – rastužio. Zašto? Zašto što će tih 5-6 godina brzo proći i ja ću onda biti taj. To jest, oslobođen. Pomislio sam još: zar ne bi bilo sjajno (super?) kada bi umesto tih 5-6 običnih godina (do 65.) meni nedostajalo

5-6 OLIMPIJSKIH godina? Ali, neka. Šta je, tu je. Važno je da nisam, kao neki, već oslobođen!

Eto, biti OSLOBOĐEN (u ovom, ali i u nekom sasvim drugom smislu) ne znači da uvek i svi moraju imati razloga za veselje.

NEKI naši Zemaljci (V.)

Da, glas o tim NEKIM našim Zemalcima uspio je prodrijeti i do najudaljenijih prostranstava Svemira. Do dalekih tamo, kako mi Zemaljci to kažemo – galaksija. Sada tek u potpunosti shvaćam ono kad narod kaže: – dobar glas daleko se čuje, a loš...

Tamo, na tim dalekim svjetovima, brojni podanici Glavnog Svemirca (jer, mi Zemaljci nismo jedina tzv. inteligentna bića u Svemiru) kada roditeljima njihova djeca prave one dječje nestašluke i u tome malo pretjeruju (djeca kao djeca, svugdje su ista) onda ih njihovi roditelji (roditelji kao roditelji, svugdje isti) straše baš tim NEKIM našim Zemalcima! A što oni to kažu djeci? Pa, kažu ima da ti NEKI proždiru djecu. Jeste, to može loše utjecati na njihov odgoj i duševni razvitak, ali uspijeva. Djeca postaju mirna kao bubice. Uostalom oni svoju djecu nisu slagali. Jer, ti NEKI proždiru, ne samo djecu nego i odrasle. To je njihov svakodnevni objed. Stoga se među odraslima tamo, uvrijedilo jedno duboko uvjerenje da od tih NEKIH, nikome u Svemiru nema spasa!

Nema spasa? Ima. To jest, bit će. Znademo već da je Glavni Svemirac utemeljio onu skupinu vrsnih svemirskih stručnjaka. Oni, u tom cilju, rade na nekoliko projekata. Onaj projekt koji garantira 100% učinkovitost odobrit će Glavni Svemirac. I onda, naravno, tim NEKIM našim Zemalcima (a ne nama!) neće biti spasa.

U povjerenju, kazat ću vam da jedan od projekata nosi (radni) naslov: „NEKI ZEMALJCI – PROGONSTVO”! Što kažete? Ti NEKI, pa prognanici! Neka i oni osjete što je to prognanički kruh. Kruh? Ne, ne bih ja njima dao ni mrvicu kruha. Glavnom Svemircu savjetovao bih – oprez. Progonstvo tih NEKIH, da. Da, da! Ali – van Svemira! I, bez skafandera.

P. S.: Možda se netko od vas pita od kud ja znam sve ovo? Moj odgovor, vjerujem, nije kompliciran. Ja sam već stariji čovjek. Umirovljenik. A mi umirovljenici (to je opće poznata stvar) samim naravnim tijekom stvari, najbliži smo Glavnom Svemircu...

Marko Subotički

Pisma čitatelja

U 25. broju „Žiga” od 17. lipnja 1995. godine na 9. stranici objavljen je izvještaj „Tijelovska procesija” autora T. Ž. U izvještaju je netočno navedeno kuda se kretala procesija i gdje su bile postaje.

Procesija je išla današnjom ulicom Matka Vukovića (to je tačno), pa ulicom cara Jovana Nenada do franjevačke crkve sv. Mihovila. Dalje, u povratku, Trgom cara Jovana Nenada do Trga Republike (ne praveći krug oko Gradske kuće!) i opet do ulice

Matka Vukovića natrag u katedralu, gdje je bio završni blagoslov.

Prva postaja je bila kod kipa sv. Ivana, a ne kod kapele sv. Roke. (Kip sv. Ivana je kod slastičarne „Triglav”, a ne kod slastičarne „Avala”). Druga postaja je bila kod franjevačke crkve (to je tačno). Treća postaja je bila kod spomenika sv. Trojstva (ova treća postaja se ni ne pominje). Četvrta postaja je bila kod kapele sv. Roke.

Ja sam onaj „rijetki” koji se sjeća kako je bilo. Bilo je onako kako sam naveo.

Ivo Prčić, mladi

Okom deteta

„... Lek protiv dosade, da nam proradi mašta: voda, med, šećer, malo soka od narandže i limuna”

Svi ponekada, u nekim situacijama kao i u odnosu prema nekim osobama osetimo dosadu. Tako je i kod dece.

„Kad mi sestra ode u školu, a ja ostanem sama, onda mi je dosadno bez nje. Jedva čekam da dođe kući, da budemo zajedno.” **Tamara**, (7 g. Mali Bajmok).

„Meni je dosadno kad perem sudove.” **Slada**, (7 g. Mali Bajmok).

Cilj ove grupe igara u kojoj deca pričaju o dosadi je pružanje iskustva i uvida u to da po svom izboru mogu sebi stvarati doživljaje; da lično angažovanje za sebe ima smisla i pruža užitke...

Deca su navodila i ko im dosađuje, ko ih gnjavi.

„Moj brat, jer mi ne da da legnem u njegov krevet, pa me gurne, a ja razbijem glavu.” **Robi**, (7 g. Tolstojeva).

„Moja sestra, jer svaku igračku traži od mene da joj dam.” **Andrea**, (6,8 g. Tolstojeva).

„Komšija me uvek gnjavi i davi da zajedno igramo igru pamćenja, a meni je to već dosadno.” **Damir**, (6,5 g. Mali Bajmok).

„Baka me stalno gnjavi. Uvek kaže da ne znam redovno pričati, a umesto Mario kaže mi Malio. Tada ja pobegnem u sobu.” **Mario**, (6,8 g. Mali Bajmok).

... Ali su navela i kome oni dosađuju.

„Sestri sam dosadna kad hoću da crtam kod njenog stola.” **Livia**, (6,6 g. Tolstojeva).

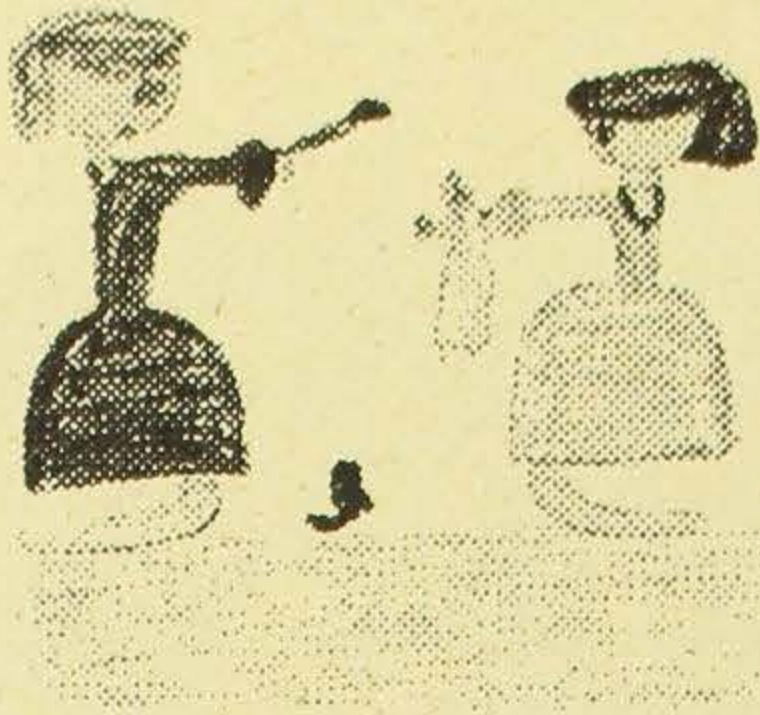
„Tati sam dosadna, jer kad se igram on kaže da idem da crtam nešto.” **Brigita**, (6,6 g. Tolstojeva).

A kada im je dosadno:

„... Odlazim u svoju sobu i legnem, i onda se setim šta da radim.” **Andrea**, (6,8 g. Tolstojeva).

„Kad mi je dosadno jedem kupus i više mi ništa nije dosadno.” **Brigita**, (6,6 g. Tolstojeva).

„Gledam crtiće i onda brže prođe vreme.” **Andrea**, (7 g. Mali Bajmok).

„Možemo leći spavati kad nam je dosadno.” **Ana**, (7 g. Mali Bajmok).

„Ja onda slažem slagalicu, to me zabavlja.” **Željko**, (6,5 g. Mali Bajmok).

„Da sa mamom i tatom idem u grad da prošetamo i da gledamo izloge. Onda mi nije dosadno.” **Bojana**, (7 g. Mali Bajmok).

A da li znate lek protiv dosade?

„Da spavam.” **Adel**, (7 g. Tolstojeva).

„Gledam televizor i jedem kruške i jabuke.” **Joži**, (6,8 g. Tolstojeva).

„Treba čitati! Ja čitam Bukvar moga brata.” **D. Atila**, (6,5 g. Tolstojeva).

„Treba se igrati i jabuku jesti.”

„Može da se napravi i lek protiv dosade, da nam proradi mašta: voda, med, šećer, malo soka od narandže i limuna.” **Damir**, (7 g. Mali Bajmok).

Klinci i klinceze se često i stide. Evo šta sami o tome kažu:

„Kada idem u goste gde dugo nisam bila, onda se stidim. Mirno sedim i ne galamim.” **Irina**, (7 g. Mali Bajmok).

„Kad se stidim, oborim oči i pobegnem u sobu.” **Tamara**, (6,6 g. Mali Bajmok).

„Kada dođu neki tatini prijatelji ja brzo pobegnem u krevet i pokrijem se jorganom.” **Bojana**, (7 g. Mali Bajmok).

„Stidim se kad se uprljam.” **Anita**, (6,6 g. Mali Bajmok).

„Kad napravim nešto što nije trebalo i nije lepo, onda se stidim i ne smem ići kući.” **Čaba**, (7 g. Mali Bajmok).

„Kad nešto loše napravim, mama viče na mene 'sram te bilo, stidi se', a to je onda kada se potučem s bratom, ili se svađamo.” **Saša**, (6,9 g. Mali Bajmok).

„Najviše sam se stideo onda kada sam mami razbio najlepšu vazuu.” **Siniša**, (7 g. Mali Bajmok).

(nastavlja se)

Dijana Kopunović, dipl. psiholog

Prigodno obilježena 35. godišnjica od osnutka OFK „Subotice”

Naprasno zabranjen Klub

Inicijativni i Organizacijski odbor za prigodno obilježavanje godišnjice osnivanja ONK „Subotice” upriličena je dana 26. lipnja 1995. godine u restoranu „Madera” u Subotici. Na ovu skromnu svečanost odazvali su se takoreći svi bivši igrači i preživjeli članovi Uprave, tog nekada vrlo popularnog nogometnog kluba, koji je osnovan 19. siječnja 1960. godine, a naprasno se ugasio nakon nepunih pet godina rada.

Minutom šutnje odana je pošta svim preminulim igračima i članovima rukovodstva kluba. Dogovoreno je da se pristupi pripremi građe za pisanje i tiskanje prigodne monografije o životu i radu kluba, s time da se uz pomoć raznih privatnik poduzetnika i donatora to tiskanje realizira. Također je odlučeno da se svake godine 26. lipnja, bez

obzira kada pada pomenuti dan u kalendaru, organiziraju drugarski susreti svih preživjelih članova Kluba.

Vrijedno je napomenuti da je trener Kluba bio legenda subotičkog nogometa, gospodin **Tihomir Ognjanov – Bata**, a tehnički rukovodilac, gospodin **Momir Mijatov**, a da su u stručnom stožeru radili i **Svetozar Mirolović**, kao tehnički direktor, i **Aleksandar Stojković**, kao član stručnog stožera.

Inače, prvi predsjednik kluba je bio pokojni **Jovan Đorđević**, odvjetnik, a nakon njegove smrti predsjedničku funkciju, je preuzeo gospodin **Antun Kopilović – Šogor**, dok su dopredsjednici bili gospoda **Dragutin Kecojević** i **Grgo Bačlija**, a **Ivan Števera** je bio tajnik.

Klub se inače više natjecateljskih sezona uspješno natjecao u II. saveznoj ligi, bivše SFRJ, a igralište se nalazilo kod „Somborske kapije”.

Grgo Bačlija

Izlazak ovog broja „Žiga”
financijski je potpomogla
SOROS fondacija Jugoslavija

Prijem u Gradskoj kući za nagradene učenike Potvrda rada i znanja

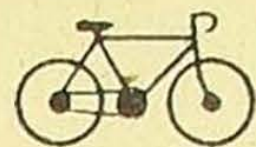
Od 96 nagrađenih učenika osnovnih i srednjih škola naše općine čak 11 njih osvajali su I, II. ili III. mjesto na međunarodnim natjecanjima. Među nagrađenima su učenici Gimnazije „Svetozar Marković”, Građevinske srednje škole „18. novembar”, HTSS „Lazar Nešić”, MEŠC-a, Muzičke i Medicinske škole, te od osnovnih „Néphösök” („Narodni heroji”) iz Čantavira, „Vladimir Nazor” s Palića, „Petőfi Brigád” Hajdukova i subotičke „Ivo Lola Ribar”, „Jovan Jovanović Zmaj”, „Jovan Mikić”, „10. oktobar” i „Sveti Sava” (bivši „25. maj”).

U povodu ovoga hvale vrijednog uspjeha, za naše mlade sugrađane i njihove nastavnike priređen je 22. lipnja prijem u velikoj vijećnici Gradske kuće. U ime općine učenicima se obratio gradonačelnik **József Kasza** riječima da su Subotičani ponosni na svoju djecu koja su se potvrdila učenjem i znanjem. Na prijemu su, pored gradonačelnika, u ime općine bili i dopredsjednici **Stanka Kujundžić** i **Ilija Šujica**.

Zbor učenika „Néphösök”, koji je na republičkoj smotri zborova u Leskovcu osvojio I. mjesto, i kvartet učenika Muzičke škole izveli su za prisutne prigodan program. Uz čestitke učenicima, parafrazirajmo na kraju riječi jednoga od prisutnih profesora da je kao rijetko kada Gradska kuća bila ispunjena nadom, svjetlošću i perspektivom.

(z. r.)

AUROMETAL

Iz sportske prošlosti Subotice

Lajos Vermes – utemeljitelj organiziranog sporta

U povodu 135. obljetnice rođenja i 50 godina li, neminovno je sjetiti se utemeljitelja organiziranog sporta, svestranog sportaša, trenera, člana tjelevoježbe i velikog lokalpatriote. Ovo je na kada se sportska Subotica treba sjetiti čovjeka koji je cio svoj život posvetio sportu i omo- da Palić postane poznat širom cijele zemlje.

Lajos Vermes rođen je 28. lipnja 1860. godine u Subotici. Potomak je bogate veleposjedničke obitelji. Studirao je medicinu. Intelektualac koga je više privlačilo nego medicinske znanosti. Kada je završio tečaj za profesora gimnastike da 10. siječnja 1890. godine na subotičkoj Višoj gimnaziji postao profesor gimnazije, a 1894. godine profesor gimnastike i mačevanja na učilištu i na unitarnoj gimnaziji u Kolozsváru (danas Rumunjska).

U mladim godinama kao aktivan sportaš bio je jedan od najuspješnijih i najsvestranijih natjecatelja. Ogleda se u više sportskih disciplina. Prvu nagradu osvojio je kao gimnastičar u peštanskom natjecanju „Nemzeti Torna Egylet”. Poslije toga se bavio atletikom i 1885. godine postaje tajnik MAC-a (Magyar Atletikai Cluba), a naredne godine te funkcije rukovoditelj. Pored toga je plivao, mačevao bokso i hrvao. Ali, prevashodno se bavio biciklizmom i kao biciklist spadao je u red najboljih biciklista ondašnja Ugarske monarhije. Osobito su u to vrijeme bile čuvene bravurozne akrobacije koje je izvodio na „željeznom konju” – velosipedu s jednom kotačem (preteča današnjeg bicikla). Lajos je imao svoja dva brata (Nándorom i Béloom) bio je pionir biciklizma i oduševljeni sportaš. Nalazili su oko sebe okupiti mladež s Palića, a i u Subotice, te su tako u društvu svojih prijatelja sprovodili organiziranu sportsku aktivnost.

Lajos Vermes je osamdesetih godina prošlog stoljeća bio najveći agitator sporta. To mu je bio životni cilj. To mu je bio sve; u ime njega je bio u stanju učiniti i neku ludoriju. Zavidnici su ga obično prozivali šarlatanom, ali činjenica je da je za sport dao mnogo. I ne samo za sport, nego i za njegovu budućnost. Onovremeni tisak iz pera dr. László Sósija vrlo ga je lijepo okarakterizirao: „Lajos Vermes je agitator sporta, koji ne mari za životnu dužnost. Čovjek pun oduševljenja koji poput no- goruće baklje žuri po cesti života da propagira budućnost sporta, slavu Subotice i Palića.” Tih godina ovaj sportaš organizira natjecanja na Paliću, gdje su natjecatelji nadmetali u desetak atletske discipline i u biciklizmu, gimnastici, mačevanju, hrvanju, veslanju i plivanju, a sam Vermes je siječnja 1896. godine prikazao svoje vještine i u jedrenju na

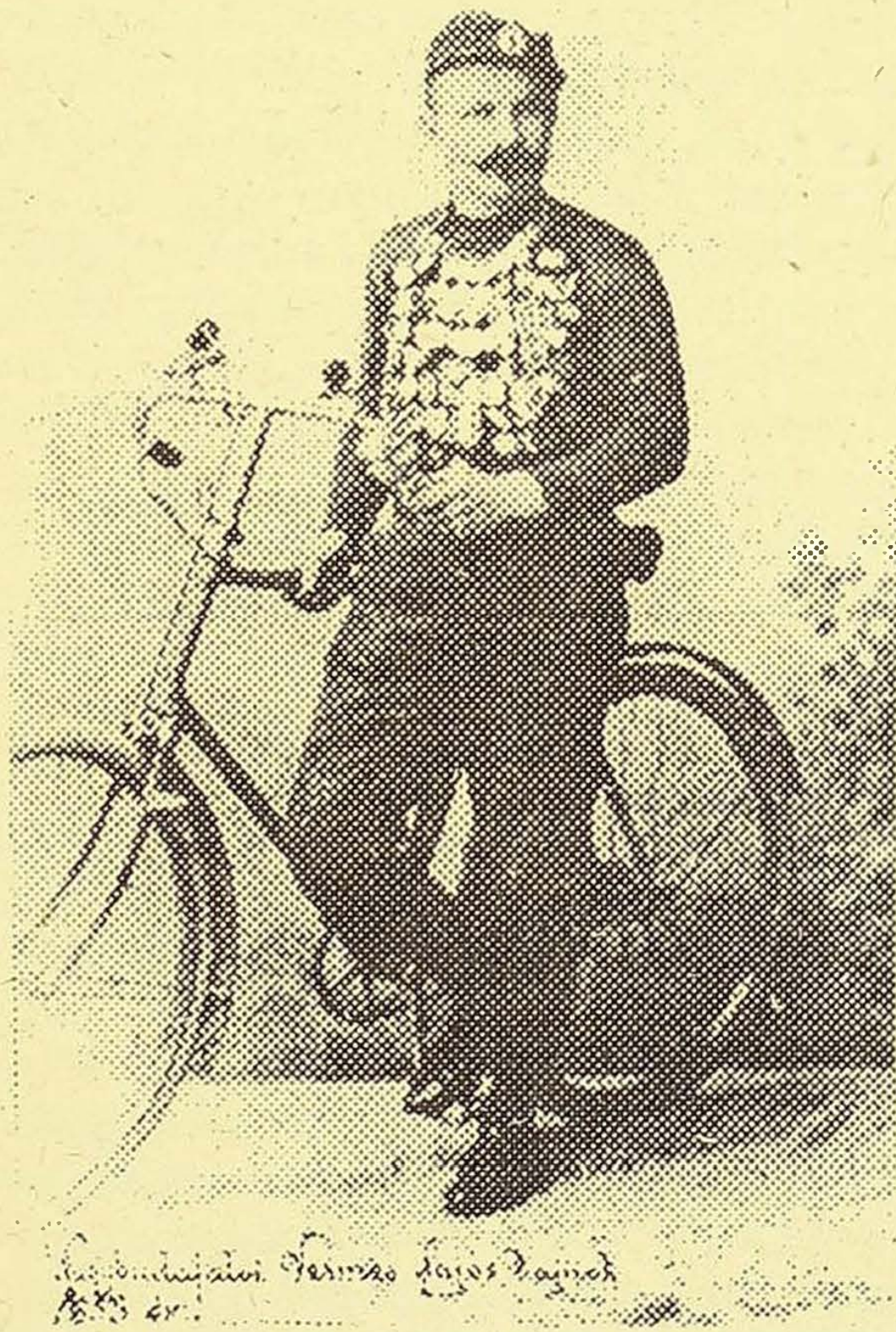
stine radi, Vermesovi rezultati – budimo iskreni – poneki puta izazivaju ne samo čuđenje kod ljudi, nego pobuđuju i sumnju. Nedvojbeno je činjenica i častoljublje jake su crte njegova karaktera. Zacijelo, bez ambicije ne bi napravio ono što je napravio; ne bi posvetio život i imanje za sportsku stvar. To je nesporno. Njegove dogovorene i boemstvo sa smješkom su gledani, a i neke tolerirane s obzirom na ogromni napor i osobitu činjenicu koju je učinio za napredak sporta i njegovo propagiranje. Svaka Vermesova aktivnost koju je u sportu obavljao i svako mjesto koje je zauzimao bile su „nobile officium”. On u sportu nikada nije ništa tražio, samo je bio. Iz svojih osobnih sredstava je na Paliću iznajmio dio za ono vrijeme sasvim odgovarajući nat-

jecateljski teren i sportski hotel. Organizirao je godišnje više puta natjecanje uz podjelu bogatih nagrada i trofeja.

Skupa s Nándorom i Béloom, osnovao je 1880. godine, Sz. T. E. (Szabadkai Torna Egylet), koje je iste godine na Paliću organiziralo sportska natjecanja, kasnije nazvana „Paličke igre”, odnosno „Paličke olimpijade”, koje su se održavale sve do 1914. godine! (5. godine s jeseni, neočekivano i iznenada se pojavila Vermesova nova kreacija: „Achilles Egylet”, koja je izdavala i svoj bilten „Achilles”. Društvo je radilo paralelno, rame uz rame, sa Sz. T. E.-om i natjecanja su skupa organizirali.

Godine 1891. Vermes poduzima velike radove oko renoviranja natjecateljskih terena. Uz znatan kredit (navodno 100.000 kruna), gradi novu biciklističku pistu od 500 metara. Ovaj veliki pothvat uzdrmao je Vermesovo materijalno stanje i stoga se s divljenjem treba odužiti tom sportsmenu, koji je unatoč svog hira, sportu donio velike žrtve.

Kao aktivan sportaš i višestruki prvak u više

Lajos Vermes – šampion u biciklizmu

sportskih grana, te organizator, trener i osnivač mnogih sportskih organizacija, dobitnik je 16 pokala, 250 kolajni, 140 lovorovih vijenaca i 120 diploma.

Vermes je djelovao i u drugim područjima osim u sportu. 1892/93. na svom terenu je sagradio ljetnu pozornicu. Njegova uloga u izgradnji tramvajske pruge Subotica-Palić bila je velika. To ga i dovodi do potpunog materijalnog sloma, a kao nagrada ostalo mu je samo zdravlje i doživotna besplatna tramvajska karta.

Velikan subotičkog sporta umro je 22. svibnja 1945. godine u 85. godini života.

Ovaj skroman nekrolog Lajos Vermesu napisao sam s ljubavlju i poštovanjem. Vjerujem da sam time skupa s redakcijom „Žiga” bar djelomično doprinio dužnom sjećanju na čovjeka koji je sve dao za sport, Palić i Suboticu.

Ante Zomborčević

Priče o gradu

Zgrada pozorišta, priča u nastavcima

Igre oko rekonstrukcije i revitalizacije

Iz prethodnih priča mogli ste da saznate da sadašnja zgrada pozorišta sadrži u sebi zapravo zgradu iz tri perioda. Najstariji deo zgrade je središnji, uslovno rečeno onaj deo zgrade gde se nalazi sadašnja kafana „Beograd” ili bar ono što je od nje ostalo. Deo zgrade u Vojnovičevoj ulici je sa početka ovog veka, a najmlađi deo je tzv. Velika dvorana tj. gledalište i pozornica sagrađena 1926.-27. godine. Rekli smo da je sadašnja Pozorišna sala posle Prvog Svetskog rata bila sagrađena kao bioskopska sala i za savremene pozorišne predstave je apsolutno nepodesna. Dubina pozornice je mala, gledalište je nefunkcionalno, jer se već iz trećeg reda balkona ne može videti u dubinu bine, a iz drugog reda galerije možete videti samo prebinski prostor-proscenium. Pozorišna sala je između dva rata funkcionisala kao pozorišna samo uslovno. Posle Drugog svetskog rata formirano je Hrvatsko narodno kazalište koje je prvo stalno pozorište u Subotici posle Prvog svetskog rata, i ona je prvu premijeru održala 22. oktobra 1945. godine.

Nedelju dana kasnije, tj. 29. oktobra 1945. godine i Madarsko narodno pozorište, Magyar Népszínház, održalo je svoju premijeru. Dve drame su postojale odvojeno do 1950. godine, da bi 1951. godine postale jedna pod imenom „Narodno pozorište-Népszínház”, pod kojim imenom i danas egzistira pozorište. Na 100-godišnjicu Pozorišta, 1954. godine stavljen je i natpis „Narodno pozorište-Népszínház” na glavno pročelje, koje je kasnije skinuto, da bi 1985. godine ponovo zasjalo. Prvi ozbiljni pokušaj da se sa pozorišnom zgradom uradi nešto ozbiljnije zbilo se 1970. godine, kada beogradski arhitekta Nebojša Delja u saradnji sa Građevinskim institutom za Građevinarstvo Vojvodine i Šandorom Bačijem radi projekat rekonstrukcije pozorišne zgrade. Pri tome je koristio stari materijal iz Istorijskog arhiva, uz pomoć Melanije Čanak, koji je potom nestao i do danas, uprkos nastojanjima radnika iz Istorijskog Arhiva Subotice i mog ličnog nije do današnjeg dana pronađen. Maketa Deljinog projekta, rađena u stilu neoklasike dugo godina bila je izložena u foajeu pozorišta u prizemlju. 1974. godine vršeni su radovi na održavanju samim tim i na delu Pozorišta, „pretresen” je krov, sedišta u prizemlju su zamenjena, koje će Ristić kasnije izbaciti. Na mestu gde je bio stari bunar izgrađena je garderoba, srušen je magacin za kulise iz 1926. godine, i izgrađen je novi na drugom delu dvorišta. Počela je i adaptacija nekadašnje Balske dvorane, sadašnje Male sale iz samodoprinosna građana, i onda je došao „Veliki Mag i njegova Sosa” u naš Grad da nas „nauči kulture”, i da nam izgradi „Novo pozorište” dvadesetprvog veka. O tome u sledećem nastavku.

Szabó Zsombor, arhitekta

Naš izbor
Nova žetelačka pjesma

*Križevi sjede na strništima,
križevi legli po grobištima,
križevi na srcu, ramenima,
križevi po polju, sljemenima,
samo Raspetoga nigdje ponad njih.*

*Križevi na zemlji, na ljudima,
križevi na tornju, na grudima,
križevi na dobroti zemaljskoj
i riječ: „Zasluzih kob tu, Oče moj,
kad na križ podoh radi ovakvih”.*

Endre Ady

Međunarodni kazališni festival
Staro, ali provjereno

Nakon dugo, dugo vremena Subotičani su ponovno u kazalištu. Istina, predstave se izvode na otvorenom i njihovo održavanje ovisi od volje vlasnika nebeske kape, ali je, izuzev ovoga „hira”, publici vraćeno dužno dostojanstvo. Ugodajem, redom, znakovitim za klasična kazališta, odnosom glumaca, redatelja i organizatora prema njoj. Riječju: korektno. Bez velikih projekata, a praznih sadržina; bez avangarde u ciglani ili među komarcima s umjetničkim delirijem i istom takvom malom nuždom, skoro po presretnim (i mokrim) izabranicima.

Za skoro tisuću prisutnih ljudi na otvorenju ovogodišnjih Paličkih ljetnjih kazališnih večeri zacijelo možemo reći da su se zaželjeli nečega drugoga, pa makar to bio come back u staro, okoštalo i prevazideno. Ali, provjereno. Taj je dojam ukratko sažeo gradonačelnik **József Kasza** riječima da ni deset godina nije bilo dovoljno da se Subotičani odviknu od kazališta. Istina, za sada funkciju subotičkog kazališta obavlja jedino Drama na mađarskom „Kosztolányi Dezső”, ali je time njihova uloga još više vrijedna pomena. Potpomognuto od strane Skupštine općine i razumijevanjem kolega iz Vojvodine, Srbije, Rumunjske, Ukrajine i Mađarske ovo je kazalište na svoja pleća prihvatilo nimalo lak posao organiziranja međunarodnog festivala, od klasičnih predstava do rock-opera.

Otvorenje festivala je 16. lipnja započelo uručenjem nagrade za životno djelo **Lászlu Patakiju**, redatelju, glumcu i profesoru na Akademiji umetnosti u Novome Sadu, koju mu je ove godine jednoglasno dodijelio žiri kazališnog festivala u Kisvárdi. Gospodin Pataki se organizatorima i prisutnima obratio jednim skromnim, ali rječitim „hvala”, zaželjevši „Kosztolányiju” snagu da izdrže, a Subotici da ima kazalište kakvo i zaslužuje.

Na „daske koje život znače” prvi su se popeli domaćini predstavom „Čarka u Kiodži”, redatelja **Sándora Beke**. Riječ je o komediji, u kojoj dominiraju spletke, svade, zavist i ljubomora, toliko prepoznatljive u svim, a osobito znakovite za primorsku sredinu, gdje se radnja i odvija. Skupna poruka glumaca publici sa scene da o njima ne stvaraju predstavu na osnovu viđenoga, jer su u duši drugačiji, tj. bolji, tipična je za komade s happyendom i kao takva univerzalna, simpatična i prihvatljiva. Međutim, ipak je desetljeće dug izostanak iz kazališta ostavio posljedice kako na glumce, tako i na publiku. Prenaglašenim gestikulacijama i nerijetko preglasno iskazanim simuliranim emocijama glumci su djelovali nekako u grču i pod nemalom dozom treme. S druge strane, publika, primijetila to ili ne, reagirala je više srcem nego li kritički, što je s obzirom na davanje oduška dugo potiskivanim emocijama, razumljivo i oprostivo. Nešto slično dogodilo se i na nedavnoj priredbi „Peace Childe Musicala” u Sinagogi kada su prisutni svaku glazbenu točku ispraćali pljeskom, čak i onda kada tomu nije bilo mjesta (prizori plača ili agonije, primjerice).

Sutradan, 17. lipnja predstavilo se kazalište Drame na mađarskom iz rumunjskoga grada Tirgu Muresa (Marosvásárhelya) komadom **Ephraima Kishona** „Vjenčani list”, namjesto najavljene „Komedije zabune” **William Shakespearea**. Ali, pred gotovo upola manje publike nego li na otvorenju, što ipak predstavlja veoma lijep broj (da bar tako ostane sve vrijeme festivala). Riječ je o poznatom komadu, nerijetko izvođenom na repertoaru mnogih kazališta, s preoznatljivim „židovskim” humorom. Za glumce ovoga kazališta možemo reći da su na sceni djelovali prirodni je, samim tim i profesionalnije.

Na kraju, još nekoliko naznaka. Predstava „Grk Zorba” Srpskog narodnog pozorišta iz Novoga Sada otkazana je za 30. lipnja, a u srpnju su na repertoaru „A szegény hekus esete papagájjal” (1.), **Jacka Popplewella** i **Robert Thomasa** u izvedbi Državnog kazališta „Sigligeti” iz Oradee (Rumunjska); „Sveti Georgije ubiva aždahu” **Dušana Kovačevića** (8.) Ateljea 212 iz Beograda i „Két úr szólgája” **Carla Goldonia** (12.) Tanyaszínháza iz Novoga Sada. Podsjetimo da je organizator za sve predstave osigurao besplatan autobusni prijevoz do Palića i nazad. Polazak je u 19,45 ispred željezničkog kolodvora, a povratak nakon predstave.

(z. r.)

MIKI
samostalna
vodoinstalaterska radnja

Primamo sve radove na vodovodnim instalacijama kao i održavanje istih...
po zahtevu stranke
od 8,00-16,00 časova

da sve teče
kako treba

Šarčević Miroslav
vodoinstalater

kancelarija:
Tel: 024/ 31-598
Matka Vukovića 4
24000 Subotica

Imenik rocka

BLOOD, SWEAT & TERAS – jedan od prvih i najkvalitetnijih sastava koji je u progresivni rock uneo elemente jazza i klasične muzike. Osnovao ga je legendarni Al Kooper, nakon što je rasformirao svoj predašnji sastav – „Blues Project”, i sobom u ovaj sastav poveo gitaristu, pevača i usnog harmonikaša „Blues Projecta” Steve Katza No, već nakon prvog (i najkvalitetnijeg) LP-a, Kooper odlazi, a vodstvo preuzima pevač David Clayton-Thomas, bivši kanadski drvoseča, izrazito „crne” boje glasa. Ostatak grupe sačinjavali su: Randy Brecker (truba, flugehorn, oboa), Bobby Colomby (bubnjevi, udaraljke, vokal), Jim Fielder (bas-gitara), Fred Lipsius (alt-saksofon i klavir) i Jerry Weiss (truba, trombon).

Probrana dirkografija:

- „A Child is a Father to the Man” (1968)
- „Blood, Sweat & Tears” (1969)
- III. (1970)
- „No Sweat” (1973)
- „In Concert” (dupli, koncertni, 1976)
- „Nuclear Blues” (1980)

THE BLUE ÖYSTER CULT – američki sastav osnovan 1970. godine, u kom su svirali: Eric Bloom (vokal, gitara), Albert Bouchard (vokal, bubnjevi), Joe Bouchard (vokal i bas-gitara), Allen Lanier (klavijature) i Donald „Buck Dharma” Roeser (vokal, gitara). Bili su najuspješniji hard-rock sastav sa Zapadne obale SAD u vreme „vladavine” punka i new wavea. Blisko su saradivali s pevačicom i pesnikinjom Patti Smith.

Probrana diskografija

- „Secret Treaties” (1974)
- „Agents of Fortune” (1976)
- „Cultosaurus erectus” (1980)
- „Extraterrestrial Live” (koncertni, 1982)
- „Club Ninja” (1895)

MARC BOLAN – engeski pevač, gitarista i kompozitor. Jedan od utemeljitelja tzv. „glam(our)” rocka, rođen 30. jula 1947. u Londonu. Počeo je kao pesnik i psihodelični „dandy” s akustičnom gitarom, da bi nakon izvesnog vremena s perkusionistom Steve Peregrine Tookom osnovao najpre akustični duo, a kasnije „električarski” kvartet „t. Rex”. Poginuo je 16. septembra 1977. u automobilskoj nesreći. Nakon njegove smrti u krugovima svojih obožavalaca, oko njegove ličnosti ispleten je kultski, mistični status.

Probrana diskografija:

- „My People” (1968)
- „Unicorn” (1969)
- „Electric Warrior” (1971)
- „The Slider” (1972)
- „Zinc Alloy” (1974)
- „Zip Gun Boogie” (1975)
- „Futuristic Dragon” (1976)
- „Dandy in the Underworld” (1977)
- „Hard on Love” (objavljeno posthumno)

Robert Tilly

Naš književni leksikon

Laura Kovač (Subotica, 5. rujna 1965.) snik, esejist. Svoje djetinjstvo je provela u Subotici, gdje završava osnovnu školu (1972. – 1980.), srednju (1980. – 1982.), a u pedagošku školu (1982. – 1984.), a na Filozofski fakultet – jugoslavensku književnost i srpskohrvatski jezik (1984. – 1989.) u Zagrebu.

Kao nastavnik, odnosno profesor književnosti i jezika radi u Osnovnoj školi „István“, a potom, gdje je i sada, u gimnaziji „Svetozar Marković“.

Poeziju je počela pisati još kao dječakolka. Prvu pjesmu je objavila u studentskom omladinskom listu „Sada-Jelen“ u prosinca 1981. godine. Kraj toga je suradivala u časopisima „Rukovet“, „Domet“ (Zemljoradnik), „Subotičkim novinama“, itd.

Do sada su joj tiskane dvije knjige stihova: „Vinduša od školjki“, Minerva, 1985., te „Eduvreme“, Minerva, 1990. godine.

(l. r.)

Nešto što samo ti znaš

Nepoznati putnici brzim u tri

Još tuđ grad zateknut u prevari

u lenjo podne proleća

*Gde bismo da nemamo naramke drumova
u zenama*

da nam na jednom dlanu ne više vatra

a na drugom ne škripi led

*I zato ponekad zaboravim septembar šezdeset
i pete*

crvenu sukiju pod vinodolom dana davnih

kad su još prijatelji dolazili

hotelsku sobu banatske zime

Ne poznajem putnike brzim u tri

Obraz naslanjam na poslednju krhotinu

staklenog zvona

i bojim se

Kada me stignu podnevne molitve

i kada mi garava devojčica iz hoda bude

čitala sudbinu

kada zaboravim dane koje ne bih smela

kada na popisu stanara u pijadinoj petnaest

*ne bude više ni onih retkih istih imena kao
nekad*

kao nekad davno

kad se dakle sve to desi

a ja sebe ne uspem da ubedim da sam ista

*čuće se koraci pod prozorima i dugo varani
snovi*

doći će

da naplate dug

Pred ostricom tog pira

*na razdelini kojeg ne postoji niti nekad niti
ubuduće*

pred nebom i ljudima

*spasiće me jedino nema usta nečeg što samo
ti znaš*

Laura Kovač

Izložba kineske umjetnosti u Gradskom muzeju Bogatstvo cijelog čovječanstva

Na poziv Društva prijatelja Kine iz Subotice naš su grad 19. lipnja posjetili predstavnici kineskog veleposlanstva i Udruženja jugoslavensko-kineskog prijateljstva. Delegaciju koju su činili gg. Chi Lin, Li Yung, ataše za kulturu, i Nikola Radošević, predstavnik za veze s Kinom, u ime grada primili su dopredsjednici Stanka Kujundžić i Ilija Šujica.

Pozdravljajući uzvanike gospodin Šujica se pohvalno izrazio o korektnom odnosu Kine prema našoj zemlji, kao i o visokom stupnju kulture suživota u jednoj višenacionalnoj sredini kakva je Subotica.

Nakon kraćeg razgovora gosti i domaćini posjetili su u Gradskom muzeju izložbu pod nazivom „Iz kulturne baštine drevne i savremene Kine“ koju je otvorio gradonačelnik József Kasza. Zahvaljujući se na dobrodošlici gospodin Chi Lin je rekao da je Kina zemlja s dugom i velikom kulturnom tradicijom, čija baština predstavlja bogatstvo čitavog čovječanstva, a da ovakve izložbe imaju za cilj, osim za međusobno upoznavanje, i unapređenje prijateljstva među narodima kao što je to slučaj s kineskim i narodima Jugoslavije. Gospodin Kasza je naveo da je Subotica također grad s dugom i velikom kulturnom tradicijom, i kao takva uvijek je otvorena za sve koji stvaraju. Ovu je prigodu gradonačelnik iskoristio da u posjet Subotici pozove dječje kazalište iz Kine koje je pred dvije godine već gostovalo s predstavom u našem gradu.

Na izložbi, čiji su organizatori veleposlanstvo NR Kine, Arhiv Jugoslavije i Gradski muzej u Subotici, a SO Subotica pokrovitelj, predstavljeno je stotinjak kopija i originalnih keramičkih, porculanskih i duboreznih radova od XXI. stoljeća prije naše ere pa do današnjih dana iz vremena različitih dinastija i 11 kineskih pokrajina.

(z. r.)

Dvadeseto stoljeće Početak

Kakav će biti profil dvadesetog (stoljeća), tko bi mogao da kaže u sesnaestoj godini ove neubrojive lude, kada živimo posve na početku, te nismo još osim ove ratne svršili nikakve škole? Jedino što možemo da ostavimo onima koji dolaze to su neka svjedočanstva o sebi, kako smo bili neuravnoteženi, u svakom pogledu nedorasli, a već potpuno rastrovani, do srži glupi, neuki, bezobrazni i okrutni. Jedino, dakle, da ostavimo dokaze o potpunome oboljenju svog uma i svog tijela.

Miroslav Krleža, 1916.

Pokretanje „Bunjevačkih i šokačkih novina“ (VII.)

Uvod u ovu raspravu o jeziku i pravopisu predstavlja Antunovićev članak „Slovnica“ u 14. broju novina. On kaže da nema sposobnosti za raspravljanje o jezičkim pitanjima, da nije stručnjak, ali su mu poznate teškoće „s kojima se rvati mora koji hoće da piše.“ Osjeća da „ni mi ikavci ni ijekavci, niti sadanji Hrvati imaju u svačemu pravo, te da bi kod nas, kod Srbalja i Hrvata više stvari trebalo popraviti.“ To je dosta nejasno, ali Antunović smatra da se ne bi trebalo u načinu pisanja razlikovati. Rad na tome valja prepustiti „jezikoslovnici.“ Razlog za raspravljanje o ovim pitanjima autor ovako objašnjava: „Jedni bi radi bili, da se po bunjevački, a drugi po hrvatski piše, pak premda ja ni u jednom naričju nisam zadosta učen – jedan i drugi moju glavu obija. No ja hoću da učim, al nadalje neću moje legja da udarcem podmećem. Neću da krivicu nosim kao da sam pokvarenju jezika povodom služio.“

U istom ovom broju javlja se Mirko Pekanović člankom „O pravopisu bunjevačkom“ sa željom da „čistoći jezika bunjevačkog ma najmanju žrtvu“ prinese.

Polemiku o jeziku se vodila dosta dugo i bilo je različitih mišljenja. Ta se mišljenja mogu, uglavnom, svrstati u dvije skupine. Jednu bi predstavljao, ako ne i predvodio Stipan Vujević koji smatra da bi jezik trebalo „izgladiti, izravnati po slovnici koja nam ima služiti kazalom na polju književnosti“. Na prigovor da Bunjevci nemaju ni slovnice ni pravopisa po kome bi se mogli upravljati (što je točno, gledano iz uže bunjevačke perspektive), Vujević odgovara da se „izvor bunjevačke književnosti u Hrvatskoj i Slavoniji nalazi; da ovih književnosti i slovnica valja i za Bunjevce, buduć jednoga su te istog jezika“. Stoga poziva braću da se drže „slovnčkih pravila, koja su nam Hrvati pripisali, inače bit će zidanje babilonskog tornja, bit će nam smiša u jeziku te nećemo moći jedan drugog razumiti“. Razlog tomu je što pravopis „nije sastavljen samo po naričju hrvatskom, nego takođe slavonskom, bosanskom, hercegovačkom, dalmatinskom, bunjevačkom, istrijskom, srbskom i crnogorskom“. Tako ni ijekavština, po Vujeviću, nije ništa drugo nego „slovnicom obadva naričja satavljena“ (misli se na ikavštinu i ekavštinu) a takva je situacija u Bačkoj (Bunjevci su ikavci, Srbi ekavci) te bi bilo „umjetnije da se ovaj dvovrsni način govorenja u pravopisu sjedini“. Valja ovdje usput napomenuti da su to godine sedamdesete, da je pitanje o konstituiranju nacije još u previranju, ne distingviraju se pojmovi, ne razlikuje se što je nacija, a što regionalna pripadnost; govori o Hrvatima, Dalmatincima, Slavencima kao da to nije jedan narod itd. (Taj regionalizam je za hrvatsku situaciju karakterističan. Dugo vremena se time mnogo i manipuliralo i špekuliralo, pa se i danas čuje da je recimo Dalmatinac samo Dalmatinac itd).

(nastavit će se)

mr. Josip Buljovčić

Predstojeća žetva na tribini „Šansa”

Ruže cvjetaju drugdje

Iako slabo posjećena, treća tribina „Šansa” na kojoj se govorilo o aktualnim problemima predstojeće žetve pšenice samo je pojasnila ionako bijednu sliku nepravilnosti koje u posljednje tri godine prate poljoprivredu.

—Od ovogodišnje žetve ne očekivam ništa— riječi su zemljoradnika **Antuna Skenderovića** koje najbolje odslikavaju njegov položaj. On je to potkrijepio zdravom računicom: budući će ove godine prinos žita biti nešto slabiji od lanjskog, očekuje rod od 20 do 30 mc po jutru, a sama proizvodnja ga je koštala od 15 do 20 mc, dok će troškovi vršidbe biti oko 5 mc, a 100 kg žita će „tribat za 1 kg uzice za slamu. Dakle, troškovi su proizvodnje isti, a možda i veći, pošto se cina još ne zna, od dobiti. A di je rad i amortizacija poljoprivredni mašina. Za porez mi neće ništa ostat. E sad, pošto imam josaga, tribaće mi priko 2.500 bala slame. Ako budem ovro to će bit samo zbog slame.” Za njega je prava dilema nastaviti dalje ovaj uzaludan posao, ili od svega dići ruke, prodati goveda, i s malom okućnicom proizvesti hrane samo za svoju obitelj. U istom tonu je bio i govor **Ivice Čovića** iz ZZ „Salaš”, koji je rekao da, iako je ova Zemljoradnička zadruga uradila sve neophodne pripreme radove za predstojeću žetvu, ipak su „rezultati rada nepoznati”, te dodao, da oni savjetuju zadrugare i kooperante da žito, ako ovršu, ne prodaju odmah, nego da u vidu brašna ili nekih preradevina („rizanci”) pokušaju prodati, istina, s „rizikom očekivanja boljeg dinara”.

Da visina cijene pšenice ne rješava nijedan problem ukazao je g. **Ljudevit Vujković Lamić**, predsjednik OO NSS, jer je glavni problem, po njemu, paritet cijena. „Šta vredi ako cina bude i 50 para po kili kad će zemljoradnik s ovakim paritetima bankrotirati” — završio je g. Vujković Lamić.

—Kada je poljoprivreda u pitanju maksimum smo postigli na posljednjem zasjedanju Savezne skupštine kada sam se javio za dopunu dnevnog reda sa tačkom o temi stanja u poljoprivredi i predstojećom žetvom. Iako Savezna skupština nije raspravljala o njoj ni za vreme setve, ni kada se pšenica prihranjivala, nadao sam se da će bar sada. Ali 59 glasova „za” nije bilo dovoljno da bi se ova tačka uvrstila u dnevni red. S tim je Savezna skupština i završila svoj posao u vezi sa žetvom — počeo je pomalo ironično svoje izlaganje g. **Blaško Kopilović** savezni zastupnik, predsjednik OO RDSV i direktor „Zrno-maga”. On se je založio za to da seljak „priskoči” državi i njezinoj nebrizi apelom zemljoradnicima da jedan deo pšenice trebaju zadržati „jer će do sledeće žetve u zemlji morati da bude velikih promena, u smislu otvaranja zemlje prema inostranstvu. A to će značiti 30% skuplju pšenicu”.

—Osnovno je pitanje da li će se pšenica uopšte moći i skinuti. Mi iz NSZV znamo da država neće odrediti cenu od 54 pare po kilogramu, koliko smo mi tražili. Biće dobro ako ona bude i 30 para. Stav je sindikata da, ako se ona ne može isplatiti odjednom, ili ako nije povoljna cena, onda pšenicu ne treba ni predavati — rekao je g. **Ivan Rudinski**, predsjednik općinskog Kluba NSZV.

Mada bi predstavnik SPS, čije je sudjelovanje potvrđeno od strane **Dušana Stipanovića**, mogao sigurno nešto više reći o svemu ovome, on se nije odazvao, te je ovaj skup „istomišljenika”, koji je odlično vodio naš novinar g. **Dragan Vidaković**, priveden kraju bez prilike da se čuje i druga, ne samo za ovu priliku, važnija, strana.

(t. ž.)

O Bunjevcima u „Bunjevačkom kolu”

Lemeške plemićke obitelji

Profesor **Stipan Knezi** iz Svetozara Miletića (Lemeša) govorio je 23. lipnja o temi „Jedno viđenje problema Bunjevaca danas” na uobičajenom mjesečnom predavanju koje organizira Znanstveno-istraživačka sekcija HKC „Bunjevačko kolo”. Ponuka za rad na ovu temu, po riječima predavača, nastala je 1991. godine kada su u Somboru pokrenute rasprave, organizirane tribine i napisi u lokalnom tisku, kojima je bio cilj ponovno utvrđivanje nacionalnog identiteta Bunjevaca. S jakim prizvukom ideologijskih elemenata, s već poznatim „zalcima” bunjevačke povijesti, poput **Albe M. Kuntića**, one su svršile sa zaključcima kako Bunjevci nisu dio hrvatskog naroda, već jedan nov „zaseban i mali” južnoslavenski narod. Pojašnjavajući genealogiju tog stajlišta, g. Knezi je rekao da ono nije od danas, te da u povijesnim raspravama, većinom srpskih autora, poodavno postoje takva mišljenja. No, ono nema znanstveno utemeljenje, jer „mi ipak nismo stablo bez korijena”, koje se može pratiti kroz slijed učestalih selidbi koje su Bunjevci tijekom povijesti imali od postojbine Hercegovine, preko Like, Dalmatinske zagore, Primorja, sve do Bačke.

Kada su stigli u Bačku, nakon protjerivanja Turaka, Bunjevci su, kao hrabri vojnici, trebali biti neki vrst štita od upada turskih pljačkaških jedinica, i kao graničari čuvari jugoistočnih granica Austro-Ugarske. Za svoj su dobro obavljan posao bili nagrađivani od strane države privilegijama, plemićkim titulama; davani su im posjedi zemlje... Tada je i osam lemeških obitelji dobilo plemićke titule: **Alage** (15. srpnja 1752.), **Barašević** (16. srpnja 1690.), **Vidaković** (1. srpnja 1690.), **Ivanković** (15. ožujka 1570.), **Knezi** (27. studenog 1610.) **Vujević** (31. ožujka 1690.), **Mandić** i **Kaić** (3. kolovoza 1697.).

Uz ove osnovne podatke predavač je predočio niz drugih (kada je dobijena darovnica, kada grbovnica, koji članovi pojedinih obitelji, te mjesto i datum dobijanja), tako da se mogla dobiti cjelovita slika privilegija lemeških obitelji. Pedantno izloženo i dokumentima potvrđeno, ovo je predavanje udovoljilo oko pedesetak zainteresiranih sugrađana, od kojih se nekoliko uključilo u diskusiju.

(t. ž.)

30. obljetnica umjetničkog rada Lajosa Megyerija

Skladatelj oprečnih stavova

U okviru obilježavanja jubileja subotičkog skladatelja i pedagoga **Lajosa Megyerija** studenti Muzičke akademije u Novom Sadu **Jelena Pupavac** (violina), **Marijana Šipka** (violina), **Gabrijel Gojadinov** (viola) i naša sugrađanka **Timea Kálmár** (violončelo) izveli su 15. lipnja Megyerijev „Quatour” za gudački kvartet u Muzičkoj školi. Nakon toga je zbor „Pro musica”, pod ravnanjem **Gabrielle Egete** i orguljskom pratnjom **Eve Rakić**, izveo „Missu hungaricu”, posvećenu svetom Antunu Padovanskom.

Ova skladba je nastala s očitom namjerom autora da djelo postane pučka misa na mađarskom jeziku, koje će i u crkvi zaživjeti. Težeći biti jednostavnom za pjevanje „Misa hungarica” je harmonski nezanimljiva, lišena elementarne snage i uzvišenosti koje može zračiti iz stabilnih, jednostavnih harmonija preferiranih u crkvenoj glazbi. Čestom neprimjerenom upotrebom nepravilnih tonskih grupa i umećanjem stanki koje remete njezin tok, gubi se unutarnja logika skladbe. Dinamičnim nijansiranjem dirigentica je uspjela izvući maksimum, pa je misa time dobila kakvu-takvu fizionomiju. Praizvedba je bila pod misom u franjevačkoj crkvi 11. lipnja.

Nasuprot „Missi hungarici”, „Quatour” je djelo pisano avangardnim stilom, koje cijelim svojim tokom u slušatelju stvara mučninu. Ukoliko je na ovaj način želio opisati opće stanje u svijetu, društvu i čovjeku, autor je bio veoma uspješan. Ali, kako netko reče, umjetnik nema prava ostaviti „konzumenta” bez (barem) naznaka rješenja problema na koje ukazuje. Stoga ovdje vidimo opreku u odnosu na „Missu hngaricu”, kojom Megyeri pokazuje da u osnovi ima pozitivan stav prema čovjeku i društvu.

Stiče se dojam da su autorova prevašhodna interesiranja u oblasti avangarde istraživanje ritmova podrijetlom iz folkloru balkanskih naroda, istraživanjem disonirajućih odnosa koristeći se zvukom klasičnih instrumenata (glasovir, gudački kvartet).

„Missa hungarica” je očito bila izlet u svijet koji mu je stran.

(n. s.)

Navratite u poljoprivrednu apoteku

„AGROSU”

Stari Žednik, Žarka Zrenjanina 11

Telefon: 787-043

Tornjoš, Maršala Tita 31

Telefon: 841-006

Za svakog ponešto,

a za zemljoradnike najviše.

Nudimo Vam kvalitetnu semensku robu sredstva za zaštitu bilja, stočnu hranu-koncentrate i premikse od „Veterinarskog zavoda” Subotica, mineralna đubriva, alatke, kućnu hemiju i još mnogo štošta drugog.

Vitaminska
biblija

Vitamin B 15

(Pangaminska kiselina)

Činjenice:

Hidrosolubilna (Soluble = rastopljiv, rastopljiv). Hidrosolbilni vitamini su još i vitamini B 1 (Tiamin), B 2 (Riboflavin), B 6 (Pridoksin) i B 12 (Kobalamin), dok je vitamin A liposolubilna.

Pošto nije dokazano da je njegovo prisustvo u hrani neophodno, to i nije vitamin u strogoj smislu. Meri se u miligramima. Deluje slično kao vitamin E, po tome što je antioksidans. Uveli su ga Rusi, koji su bili fascinirani njegovim rezultatima, dok ga je FDA odobrila za hranu i lekove (FDA) SAD počinje sa tržišta u obliku pangaminske kiseline i kalijum pangamina. Njegovo korišćenje često se poboljšava kada se uzima zajedno sa vitaminima A i E.

Šta vitamin B 15 može da učini za Vas:

- produžava trajanje života ćelija;
- neutrališe žudnju za alkoholnim pićima;
- ubrzava oporavak posle napora;
- snižava nivo holesterola u krvi;
- štiti od zagađivača;
- ublažava simptome angine i astme;
- štiti jetru od ciroze;
- Odstranjuje mamurluk;
- podstiče imunološke reakcije i
- potpomaže sintezu proteina.

Oboljenja koja nastaju usled nedostatka vitamina B 15:

I u ovom slučaju istraživanja su ograničena obima, ali nagoveštaji ukazuju na oštećenje živčanog sistema, srčana oboljenja i smanjivanje napajanja živog tkiva kisikom.

Najbolji prirodni izvori vitamina B 15:

Pivski kvasac, neglazirani mrki pirinač, integralne žitarice, semenke bundeve, semenke susama.

Dodaci:

Obično se može nabaviti u jačini od 50 mg. Najčešće korišćene dnevne doze su od 50 do 150 mgs.

Toksičnost:

Nema podnetih izveštaja o toksičnosti. Mnogi ljudi navode da su osetili mučninu na početku režima uzimanja B 15, ali ona obično nestaje posle nekoliko dana i može se ublažiti uzimanjem dodatka B 15 posle obilnijeg dnevnog obroka.

Neprijatelji:

Voda i sunčeva svetlost.

Lični savet:

Uprkos polemikama, utvrdio sam da je vitamin B 15 delotvoran i verujem da bi većina ljudi imala koristi od njegovog dodavanja. (Dr Atkins ga prepisuje svima koji primenjuju njegovu superenergetsku dijetu.) Ako ste sportista ili samo želite da se tako osvežite, predlažem jednu tabletu od 50 mg ujutro za doručak i jednu uz večeru. Važan je dodatak za stanovnike velikih gradova i visoko zagađenih oblasti.

(Iz knjige Erla Mindela „Vitaminska biblija“)

Za ribiče

Priprava sveže ribe

Riblje meso je zbog osobitog okusa hrana koju bi trebalo, predlažu liječnici nutricionisti, imati na stolu makar jednom tjedno. Poznato je da azijski i drugi narodi, koji često jedu ribu, imaju najmanji broj ljudi s kardiovaskularnim oboljenjima, u odnosu na broj žitelja.

Ljubitelji ribljih jela vrlo dobro znadu da su neophodna tri činioca da uživatelj te hrane bude zadovoljan:

- da je riba što kvalitetnija i sveža;
- da je dobro očišćena i znalački pripravljena i
- da je konzument tog jela gladan.

Kada se odlučite na kupnju sveže ribe trebajte voditi računa o njenom vanjskom izgledu. Najbolje je da ona u vaš posjed dođe živa, a ako nije tako onda joj pažljivo pregledajte škrge, koje kod sveže ribe trebaju biti jarko crvene. Što su škrge blijede, to je i riba ranije uginula, pa joj je meso počelo gubiti na kvaliteti. To se primjećuje i na gubljenju karakterističnog okusa, a prilikom čišćenja kosti koje su vezane za kralježnicu vrlo lako prolaze kroz meso na najmanje savijanje. Takovo meso ne treba jesti, jer predstavlja opasnost od mogućeg trovanja, ali u svakom slučaju će biti neukusno i stvorit će stomachne tegobe.

Odabranu ribu prije čišćenja trebajte oprati u tekućoj vodi ili u nekoliko voda. Krljušt ćete najlakše odstraniti za to pogodnom čistilicom (koje se u nas ne mogu kupiti) pa stoga preporučam da na drvenu letvicu pričvrstite krunski zatvarač staklenih boca (od mineralne vode ili piva), kojim ćete vrlo lako odstraniti krljušt – čak i sa grgeča. Nakon toga ribu pažljivo operite, odstranite joj škrge i nožem načinite tanki bočni rez, tik iznad analnog otvora, pri tome vodeći računa da ne zasijete crijevni trakt. Kraj crijeva izvucite iz analnog otvora i odstranite ga iz utrobe ribe. Pažljivo odstranite žučnu kesicu iz jetre i zatim, ako želite, možete skinuti jetru i sve vezivno tkivo i u tom slučaju odbacujete samo crijevo. Iznutricu možete posebno pripremiti ili je dodati glavnom jelu. Riblja jetra je izuzetno ukusna, a usuđujem se ustvrditi da je jetra štuke ukusnija čak i od guščije. Ne zaboravite odstraniti analni otvor. Nakon ovoga riba je pripravljena za dalje spremanje jela. Nipošto nemojte ispirati ribu nakon čišćenja! Prisjetite se da li bilo koje meso perete prije pripremanja za jelo?

Neke ribe, koje nemaju krljušti ili je imaju vrlo malo (som, turpan, šaran bezljuskaš i dr.) prije čišćenja treba posoliti i nakon petnaestak minuta dobro oprati sluz, te je očistiti na opisani način.

Alojzije Stantić

Za ljubitelje pasa

Hovavart

Matična zemlja Nemačka. Samo ime je staronemački naziv za čuvara imanja. Tvorac ove rase je K. F. Kenig, biolog i uzgajivač životinja. Očigledno je da je uzgojem pokušao da rekonstruiše čuvenog junaka Nordijskih saga (bajki) starog germanskog prapsa. Uzor za nastanak toga psa možemo videti i na Direrovoj grafici Vitez, Đavo i Smrt. Nastao je pretežno selekcijom čuvara iz Švarcvalda.

Od samog početka uzgoja polagala se veća pažnja na dobro uravnoteženo biće, nego na boju i tip dlake. Tako je hovavart ostao ono što je uvek trebalo da bude, miran, budan pas, usko vezan za svog gospodara, sa dovoljnim nagonom za zaštitu, ali nipošto skitnica ili kradljivac divljači. Njegovo urođeno besprekorno ponašanje lako je uobličavati obukom, koju on prihvata čak i sa tri do četiri godine starosti. Lako se kreće po neprohodnim terenima a gruba poluduga dlaka ga odlično štiti od nevremena.

To je idealan dvorišni pas, prvenstveno čuvar, koji ne uznemirava domaće životinje i pažljivo se ponaša u prisustvu dece. Ipak, deca ne bi trebalo da ga šetaju na povocu jer je svestan svoje snage koju često hoće i da pokaže strancu ili drugom psu.

Dorđe Banjac

PAVO X EPC

Država odrđuje način, okrug daje podatke, a općina mora sprovoditi

Premalo bonova za naftu

Ovogodišnja podjela bonova, u visini od 30 litara po hektaru žetvene površine, čiju je visinu donijela uredbom Savezna vlada, te odredila način raspodjele zavšila se u Subotici „uz veliki cirkus“, po riječima gradonačelnika **Józsefa Kasze**.

Do velikog cirkusa je došlo, po svemu sudeći, zbog dva „sitna“ propusta, iako ga nije trebalo očekivati, po mišljenju zamjenice načelnika okruga gde **Đurđe Skenderović**, jer postoji „trogodišnje iskustvo“ u tome poslu. A da je to iskustvo premalo, pokazalo se i ove godine. Jer, iskustvo samo po sebi nije dovoljan uvjet za valjani posao koliko je bitno njegova valjana postavka i način organiziranja. Ovako, vjerojatno će trebati jedno dulje iskustvo, pa da se stvari postave na valjane osnove. U čemu je problem?

Iako je općinska samouprava još ranije apelirala, te uputila Vladi svoje stajalište u svezi s raspodjelom bonova, koje govori da će se vrlo teško pravedno podijeliti bonovi za žetvu kada kriterij za podjelu nije hektar obradive površine, nego hektar zasijan pšenicom ili nekom drugom kulturom kojoj

je sada vrijeme za žetvu. Na ovaj način se pojavljuje problem dokaza tko koliko ima zasijano ovim poljoprivrednim kulturama. Vladina uredba kazuje da zemljoradnik podiže bonove „izjavom pod materijalnom, moralnom i krivičnom odgovornošću“ o veličini svojih površina. A kako je i materijalna i moralna i krivična odgovornost kod nas davno istrošena fraza, seljak je mogao reći koliko hoće puta veću površinu od stvarne. Tako je već prvog dana dijeljenja (20. lipnja), po riječima gde Agoston, u Subotici podijeljeno više od polovice pristiglih bonova (od 345.000, 161.350 litara). Izvršni odbor je već sutradan na svojoj sjednici iznio činjenicu da bonova neće biti dosta, te su i tražili dodatnih 85.000 litara da bi procijenili nakon što su svi bonovi podijeljeni u petak 23. lipnja, da nedostaje cijelih 139.000 litara. Te bonove „lokalna samouprava nije u mogućnosti podijeliti, jer ih nema“ rekla je Gabriella Agoston, općinski tajnik.

Nastala situacija je za gdu Skenderović „veliko razočaranje“ i „neprijatno iznenađenje“, jer tri godine je proteklo otkako se na ovakav način bonovi raspodjeljuju, „a mi čujemo da ima izrazito velikih problema“. Administracija Okruga dostavila je procjenu Vladi o ukupnoj površini zasijanih ovom kulturom, na osnovu koje je odredila količinu bonova. Procjenjena površina u

općini Subotica je 10.612 hektara, a Vlada je dodijelila čak i nešto više – za oko 11.500 hektara! Međutim, nakon podijeljenih bonova pojavio se manjak bonova za oko 4.000 hektara, tj. za gore spomenutih 139.000 litara. Uzrok problema, po njoj je u tome što je dio građana „namerno“ u izjavi prijavio veću količinu površina koju posjeduju. Okrug će sa svoja dva inspektora do kraja ovog tjedna pokušati utvrditi „činjenično stanje na terenu“, a za one kod kojih se utvrdi da su podigli više od namijenjenog će biti „pokrenut krivični postupak“. Po njenim riječima, novih količina bonova neće biti, jer je ukupna bilanca već utvrđena, pa se ne može naknadno mijenjati. Budući inspektori neće stići provjeravati svaki slučaj „ponaosob“, stoga gospoda Skenderović računa i na gorepomenutu moralnu odgovornost vjerujući da će „građani poslušati naš apel i da će vratiti deo bonova“.

„Nama je najteže“ rekla je gda Agoston „jer mi kontaktiramo s ljudima prilikom podele“, a njihovo se nezadovoljstvo ispoljava na službenicima općine koji taj posao rade. Iako je općina na vrijeme uputila Vladi zahtjev da „nije način za raspodelu izjava pod odgovornošću“, ona u cijelom tom „cirkusu“ najviše strada. Ni kriva ni dužna, rekao bi naš zemljoradnik.

(L. Ž.)

Pčelinjak u srpnju

Kraj pčelarske sezone

– Najvažniji poslovi u mjesecu srpnju su njega rojeva i osnovnih zajednica iz kojih je izvršeno izrojavanje; seoba pčela na pašu suncokreta, vrcanje meda, proizvodnja i zamjena matica, zaštita pčela od suviše toplote, borba protiv osica i stršljenova, održavanje pojila u ispravnom stanju.

Srpanj je pravi ljetnji mjesec. Temperatura može biti i preko 32 C. Tako topli dani nisu pogodni za pčele. Ujutro pčele pakupe nešto nektara, a kad prigrije sunce, onda troše rezerve iz košnice, kojih treba uvijek biti od 8 do 10 kg. Srpanj je inače posljednji mjesec pčelarske sezone, jer nova počinje prvih dana kolovoza. Zato u drugoj polovici ovog mjeseca treba detaljno pregledati pčelinje zajednice i u njima otkloniti sve nedostatke. Samo tako stvorit će se uvjeti za normalan razvoj i dobru pripremu pčelinjih zajednica za zimu. U ovo doba godine pažnju treba posvetiti i borbi protiv prekomjerne toplote i pravodobnoj selidbi pčela na suncokretovu pašu.

Vreli srpanjski dani i visoke dnevne temperature primoravaju desetke tisuća pčela da izađu iz košnice i na letu formiraju „bradu“. Matica koja je do ovog vremena polagala i do 2.000 jaja sada polaže upola manje. Pčele izletnice aktivne su uglavnom u jutarnjim i večernjim satima. Zbog vremenskih uvjeta i stanja u košnici neophodno je podu-

zimanje mjera koje će ublažiti nepodnošljivu temperaturu u košnici i istodobno pojačati radnu sposobnost pčelinje zajednice. Košnice treba postaviti tako da su za vrijeme najtoplijih sati u „šarenom“ hladu. Leta otvoriti cijelom širinom. Strogo voditi računa o tome da u pojilu pčele uvijek imaju dovoljno svježe vode. Ako se uklaže potreba, preko krovova košnice postaviti zelenu travu ili vrteću natopljenu vodom. Ovim mjerama doprinosi se jačanju radne sposobnosti zajednice.

Prva dekada srpnja pravo je vrijeme da se pčele presele na suncokretovu pašu. Pri izboru mjesta treba voditi računa o trajnosti i intenzitetu pašne, udaljenosti i kvaliteti ceste i opremljenosti košnica. Sve dijelove košnica treba dobro povezati. Pri utovaru, košnice se postavljaju tako da okviri sa saćom stoje usporedo s osovina vozila. Po odlasku na određeno mjesto, košnice se odmah istovaraju, a kada se pčele smire otvore se leta, ali ne redom, već po grupama. Prvo se otvore leta prve, četvrte i sedme košnice, zatim druge, pete, osme, i tako dalje. Pri tome se leta ostave malo sužena, dok se pčele ne orijentiraju i ne počnu normalno raditi.

U drugoj polovici mjeseca treba detaljno pregledati sve pčelinje zajednice da bi se ustanovilo jesu li pčele spremne i sposobne da se normalno razvijaju i uspješno pripremaju za zimu. Tom prilikom treba ocijeniti vrijednost matice, pregledati leglo i ustanoviti ima li na njemu bolesti. Pažljivo pregledati satne osnove i ocijeniti mogu li služiti i

u narednoj sezoni, ili neke treba odstraniti. Obavezno procijeniti zalihe hrane.

Vrijednost matice se ocjenjuje po količini i kvaliteti legla. Ako na dan pregleda u košnici ima 5-6 ramova do pola ispunjenih leglom u svim stadijumima razvitka, i ako je leglo kvalitetno, može se reći da je matica dobra.

Izmješano leglo razne starosti (šareno leglo) pokazuje da matica nije dobra, pa je što prije treba zamijeniti. Zajednice koje nemaju barem 10-15 kg. rezervnog meda treba odmah prihraniti. U protivnom, zaostat će u razvoju i produktivnosti. Potrebna količina hrane može se dopuniti i dodavanjem satova s medom i polenom iz zajednica koja imaju više nego što im je potrebno.

Prilikom ovog pregleda može se naći i neki neispravan sat (suviše star-crni, izvitoperen ili s velikim brojem trutovskih ćelija). Takav sat treba odmah zamijeniti.

Izuzetnu pozornost posvetiti ispravnosti legla. Dobro provjeriti je li leglo zdravo, jer u ovo vrijeme se pojavljuje „američka kuga“ (trulež legla).

Ante Zomborčević

ELEKTRO-MIXINSTALACIJE, EL. UREĐAJI
I APARATI ZA DOMAĆINSTVO**KUJUNDŽIĆ JOSIP**
vlasnik24000 SUBOTICA,
Sonje Marinković. 31.

Tel: 024/35-174

forizmi

Bolje je biti sužanj: tuđe vlasti, nego
svojenih strasti.

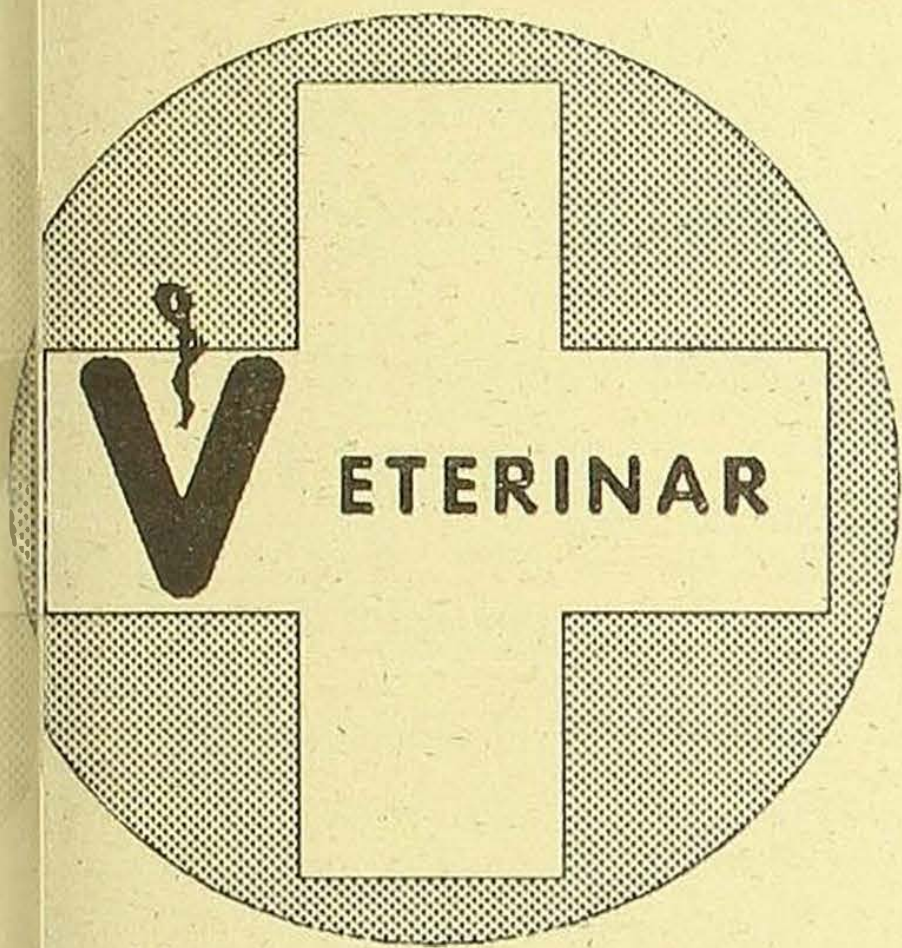
Zabrinjava dimenzija treće strane me-
– širina.

Jedna od nesreća ljudske duhovnosti
odumiranju prirodnog kodeksa.

Stupanj naivnosti u čovjeka koji u sve
je, jednak je onom koji ništa ne vjeruje.

Mnogi nerazboriti (lijeni) muševci, um-
stženi, odlaze Morfeju u zagrljaj.

Željko Skenderović

**IVATNA VETERINARSKA
STANICA**

„VETERINAR”

Trg Paje Kujundžića 2/a

(kod Senčanske crkve)

telefon: 024/39-229

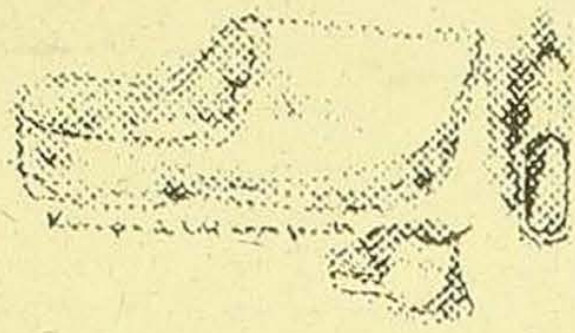
Radno vreme u ambulanti:

radnim danom od 7 do 19

časova

nedeljom od 8 do 11 časova

Komšiluk

Otac i ovaj
komšiluk. Čovik ne-
mož ni kinit, a da se ne
čuje. Ta kako ne bi bio
bisan. Polivanje jelem
je ofrije urađeno, je-

lem ova kiša, pa niko naplužit. Kopanje? Pa di ću
nać poštnu čeljad? Sramota njim kopat! Meni
nije? Dako da me je sramota jel sam skupo platio
kebricin, pa naftu, pa traktoristu, a sad još sam
samcat, ko divlji Petar, moram voštit motikom, a
za koga? Državi porciju da colujem? Pa jel ima
veći mozgova od nas paora? Nikake hasne od
zemlje, al mi ko mutavi na telefon, trčimo da
zemlja ne ostane zaparložena. U arendu? Pa ko
je još blendav da arendira? Ni ugaćnjak, a kamoli
da će mu gaće ostat čitave. Kažem ja sam sebi, jel
drugi me ni tako neće poslušat. luda vrimenta,
ludi zakoni, al još je lude to što naš običan paorski
narod misli da je to tako Bog dao i to se mora
trpit, a kad kogod lane što god, uvik se nade ko će
probat da ušćari što god. Baš koje dan sam pcovo
one glavne štrujare. Otfikare ti po dana struje.
Kad ne žališ, bilo je priko javnih glasila. E sad,
ako, a nisam slušo radijo Subatcu, koja samo što
nije na tri jezika, moja marva ostane žedna. No-
sim vodu iz komšiluka, cujem, a kako i ne bi bijo
bisan i samo mi još falio Pajo!

– Faljnis komšija – sotonski se cirika – jelda
kako je dobra stara derma!

– Crko da Bog da! Nisi znao lajat da neće bit
elektrike do posli podne, pa bi natočijo kablove i
alove! Nemam ja kada džedžit nuz radijo. Sudani-
ka, muvarika i popanac, skoro da su me pojli. Ta
skoro ću sve morat kopat, a kopača ni kod korova!

– Mazneš kopanje, već ajde da kupimo elek-
trike za zimu. Lako je liti na dermu, al štaš zimus?
Kad zagizi?

– Pajo, jesil ti pavo s tavana, jel te onibus
udario? Čovče, jel si ti sasvim čitav? Kupit elek-
triku unaprid! Ko da je mišlinger, pa nasičeš, pa
na tragač, pa u volaricu. Kako mož kupit unaprid
struje za zimu?

– Tebi je stvarno zubača zarasla do ušiju. Pa
jel nisi čuvo da Elektro-Vojvodina prodaje tapije
na struju. Sad nisam baš ciguran jel će struju
dilit na kile, el na litre, al biće najšprije na one
angažovane vatove, al da me ubiješ, neznam kako
se to miri: šuk, lakat, al, tu je digod. No, svedno.
Vid vako. Ako kupiš struju unaprid, nema glava
da te boli. Cio komšiluk u mraku, a tebi još i kod
pilića svitli.

– Stan Pajo! Da ti nisi moždar bio pod onom
kanodlom u koju je grom ošinijo? Pa jel dosad
nisi bio dosta puta privaren od države? Neš val-
jdar kazt da si kupijo te papiriće?

– Bome jesam! – isprsi se Pajo ko kojot u
crtanom filmu sa ticom trkačicom i još se brezo-
brazno nasmije T anije to ni bijo smij, već niko
šašavo cirikanje, pa će:

– Samo se ti sprdaj, al ja već te „papiriće”
imam u džepu, pa nek probadu da mi apciguju
elektriku. Žaliću se Božinoviću. Valjdar je on, na
poslitku, majku mu, odgovoran za ovaj naš
okrug, pa i za unaprid kupljenu elektriku?

– Nmeoj mi kazt da možem otrt dupe s tim
artijama?

– Ne samo s tim, već i s onim koje dobiješ za
žito. Al ništa, tiši se. Komšiluk je dobar, pa ćeš
dolit vode kad ti već država neće dat elektriku na
artiju!

grga

Nama je dovoljno da znate za nas

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

• *Subotica, Karadordev put 1*

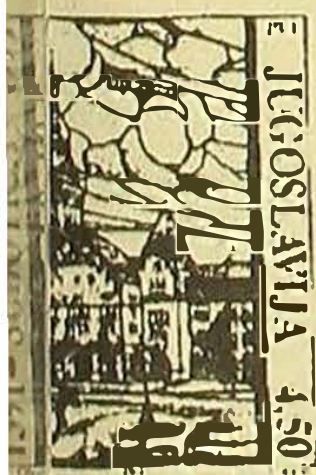
telefon: (danonoćno): 024/51-514

• *Bajmok, JNA 3 (u cvjećarnici „Ma-
riška”) telefon (danonoćno): 024/762-024*

• *Palić, Joó Lajos 18 (u cvjećarnici
„Orchidea”), telefon: 024/752-759*

• *Horgoš, Borisa Kidriča 7, telefon
(danonoćno): 024/792-202*

• *Novi Kneževac, Maršala Tita 16*

Boja i nijanse

Kod tiskanja maraka
bogatstvo boja je ogrom-
no. One su zastupljene u
velikom broju nijansi.
Izrazi, koji bi se moglo
tačno označiti nijanse ne-

stiju. Postojale su namjere da se odrede
ne, ali ni do dana današnjeg nisu ostva-
niako su pohvalni pokušaji da se stvori
litivna terminologija za sve kataloge.

Go bogatstvo boja u tiskanju maraka ovisi
teatora, pa i od mnogih nadležnih nam-
stika i umjetnika, koji sudjeluju u kreiran-
jene marke. No, pored svega toga u ovome
djuje i subjektivni faktor – ukus – a o njima
n može diskutirati realno.

Od tiskanja maraka nije svejedno kako je
je za tiskanje „snabdjeven” bojom, pa se

dobije različita nijansa na početku, ili na
kraju. Dotiskivanje maraka isto tako daje
drugu nijansu, jer je teško istu nijansu „po-
goditi” kod narednog miješanja boja za tu
nijansu.

Obilju boja doprinose i razni utjecaji svje-
tlosti, isparavanje kemikalija i, osobito, vlaga
prilikom sušenja, poslije tiskanja marke.

Određivanje boje je najtačnije ako imamo
„Materijal za upoređenje, ovo iz razloga jer
je ovaj postupak jedan od najtežih u filateliji
baš zbog niza nijansi i različitih naziva. Za ovaj
postupak postoji nekoliko pravila:

1. Potrebno ja znati koje se osnovne boje
i mješavine podrazumijevaju pod oznaka-
ma koje su najčešće u upotrebi.

2. Pri kupovinama nijansi boja, potrebno je
pronaći **tipičnu** nijansu, ali i koristiti iskusnog
stručnjaka ukoliko nismo sigurni u određivan-
ju nijanse prema datom opisu kataloga.

3. Ako se trebamo odlučiti da li marka
pripada ovoj ili onoj nijansi, treba imati mar-
ku koja služi za upoređenje. (Stručnjaci –
atestatori moraju za svoje oblasti za koje
daju ateste imati sve odgovarajuće marke za
upoređenje).

4. Boja marke ili nijanse nikada se ne
određuje pri vještačkom svjetlu. Samo pri
dnevnoj svjetlosti boja izgleda prirodno.
Vještačko svjetlo mijenja boju proizvoljno i
često za razne oči na drugi način.

5. Kod skupih maraka i u sumnjivim
slučajevima najbolje se obratiti stručnjaci-
ma, koji maju „materijal za upoređenje” i
od proizvođača boja razna pomagala kao
što su karte za nijansiranje, ili kartoteke,
koja služi istom cilju pri čemu se omogućuje
skoro 100%-no utvrđivanje boje ili nijanse

Ljudevit Vujković Lamić

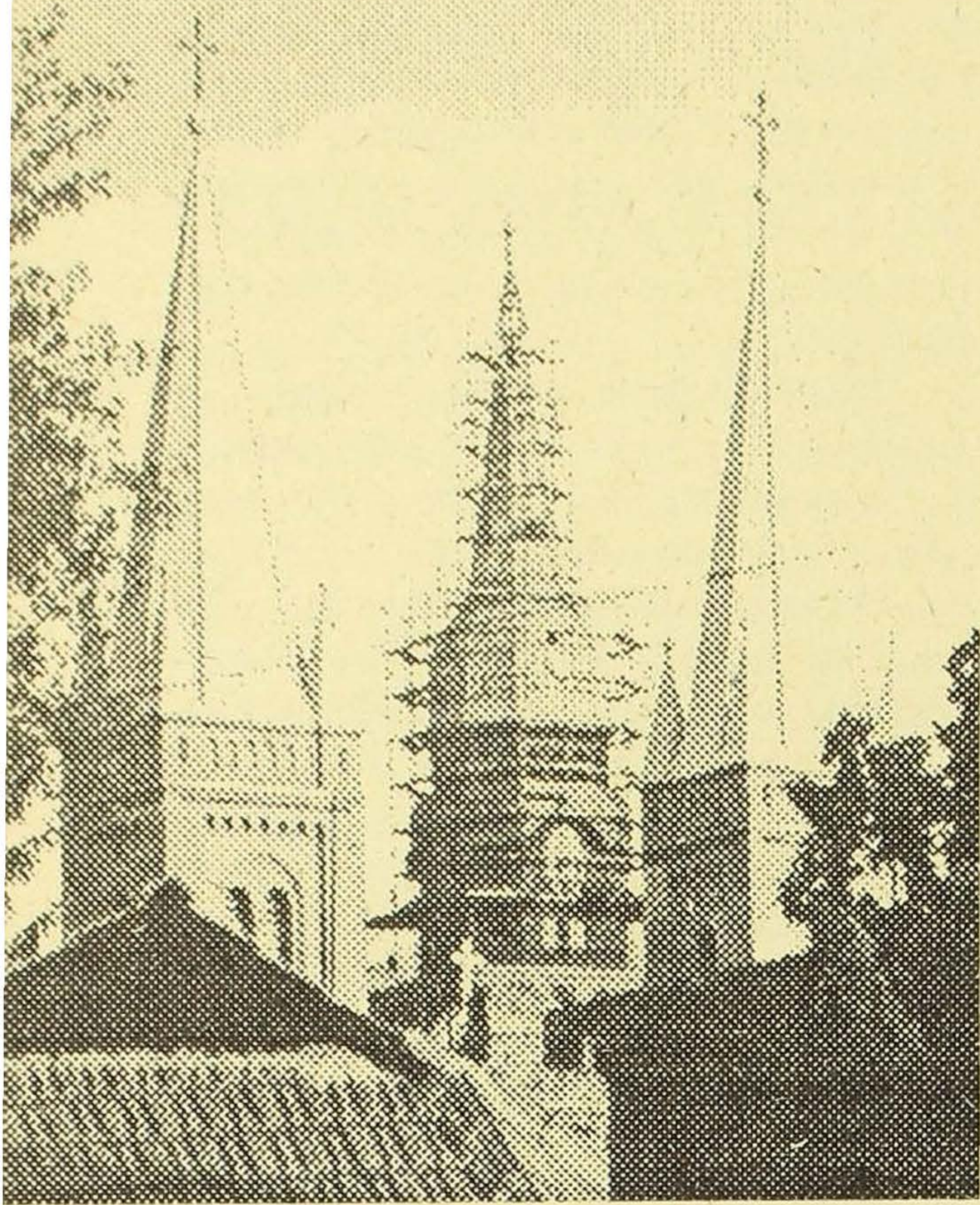

Foto: A. Juriga

Dvanest je uri

Zvona zvone, ne pitajte kome.
Vrijeme stoji, ne pitajte zašto.
A podne je davno prošlo.

Novi YU prostor

Između hrvatske i crnogorske policije došlo je do spora na crti tko je prvi izabrao američke policijske kape (za glavu).

Dode li spora i oko pendreka bit će to prvi znak bratskog (YU) približavanja. Tek da se zna tko čije bije.

Zadocnili drugovi

SUBNOR Subotice je osudio agresiju na zapadnu Slavoniju. Drugovi su zadocnili tri godine.

Iz starog tiska KO KAKO PIŠE

U vezi sa sveopćim poskupljenjem životnih namirnica i cina grahu je skočila. Povećanje cina iznosi dva dinara po kili. Da vidimo kako su ovu vist objavili naši listovi

Subotičke novine

Žalosni primjer bezobrazluka jevrejskih trgovaca. Dotle su špekulisali i izigrali zakonske propise dok cijena grahu nije skočila sa 2 dinara po kili. Naravno ceh, kao i uvijek, opet će platiti bački Hrvati. Kada će se već jednom stati na put tim jevrejskim mahinacijama.

Neven

Kraj jedne zablude. Iako smo uvijek uporno tvrdili do sada da cina grahu neće skočiti, sada priznajemo da smo bili u zabludi. Cina je ipak skočila. Kako pak volimo grah sa divenicom, to smo prinuđeni da ga kupujemo po ovoj povišenoj cini.

Premda smo bili do sada u zabludi zato još uvijek tvrdimo da bismo većma volili da kupujemo grah po staroj cini.

Naše slovo

Eto, prilike su pokazale ko je u pravu. Uvek smo tvrdili da će cena pasulju skočiti. Naravno nadležni nisu hteli da se obazru na naše zamerke. Ovo registrujemo samo zato, neka se vidi ko je u pravu. Mi ne tvrdimo da smo u zabludi, ali možda imaju i oni pravo koji to tvrde. Ko bi znao? No ipak, izjavljujemo da mi volimo pasulj i po staroj i po novoj ceni.

Subotički športski list

Opet jedan manevar Segedinskog. Dotle je vršljao naokolo sa tim svojim punomoćima, dok grah nije poskupio. Ali se mi ipak ne damo. Mi ćemo kupovati grah u Zagrebu. Segedinski svoj grah neka prodaje kome hoće, ali nama neće.

Bunjevačko žackalo, 21. veljače 1940.

Ultrasenzacionalni događaj

Identificirani leteći subjekt u vidu lika sebi pristojnog, te, izuzetno za ovu prigodu, bez lažne mjere normalnog kazališta, bezjedno se spustio u tzv. subotički region, u kojemu superiorno gospodari & vlada bez konkurencije svojevrzni underground pokret alternativnog i, ujedno, nikom razumljivog kazališta, koji je, treba obvezatno pridodati, u posljednje vrijeme, odstranio u krajnje lijevom smjeru ravno na sjeverni rub branika politički angažirane umjetnosti u službi otadžbine, a da pri tom nitko nije ostao povrijeđen. Čudo, koje će vjerojatno biti zabilježeno i u Guinnessovoj knjizi svjetski rijetkih & nevidenih događaja, se zrcalilo u tomu da nitko nije sjedio na punoj gajbi s praznim bocama „Jelen piva”. Nenačiknuti, a iznenađeni, bez uvrede, nazočni su, zamislite, bili u prilici cijeli tijek predstave provesti bez ijednog pretrpljenog djelića straha od pucanja, ili nekog drugog underground i, glede & unatoč, revolveraškog poteza umjetničkog redatelja i komandanta JUL-a.

Subotica pre 50 godina Prestiz

U biti čovjeka je da želi da se u nečemu razkuje od drugih; da bude jači, lepši, pametn bogatiji i tome slično – da ima prestiž nad drugim. Danas bi rekli da to ima svoj „imidž”.

Pre 50 godina prestiž se ogledao u tome: im „nešto” retko što drugi nemaju.

A nije to bilo ništa osobito teško, jer po rata malo je ko nešto i imao. Ovi moji primeri mladu generaciju biće „bez veze”, ili, u najmanju ruku, smešni. Ali za generaciju koja je to preživjela biće podsećanje na jednu lepu, nažalost, neopovratnu mladost.

Tamo, '47. ili '48. glavna stvar bila je radio. Imati radio bilo je nešto posebno. Bio si „lično” u ulici i znao te je ceo komšiluk. Emisiju „Veselo večer” i prenose fudbalskih utakmica slušali bi svi. Teško je bilo samo domaćinu, kako i gde da smesti. Zamislite ovu plakatu „U nedelju, da 'tog i tog' u 16 časova igra se na igralištu 'Sa (sada je tamo 'Birografika') fudbalska utakmica između FB 'Partizan' i 'El. centrale'. Obezbedite radio prenos utakmice 'Partizan' – 'Crvena zvezda'”. Na utakmicu dode 2 – 3.000 gledalaca.

Andelko Nikolić

Bunjevačka narodna pripovetka Iljadarka dvi čuške

Bio niki ča Ambrozije. Čovik dobar, al niki ko divlji, uvik izgleda ko poplašen el ko da će sad skočit i ugrist. A najkraćiji je na divanu. Radi svoj poso pa el kaže el ne kaže faljen Isus el Amen uvik. I šta će jedared bit?!

Naišo isprid birca kad su se niki počerupali, pa jedan ni pet ni šest već čuši ča Ambroziju.

O, da se zemlja rascipila ča Ambrozije se ne bi dao u take mengule. Njeg otac ni deranom nije tuko, a sad svršenog čovika da čuše i to naočigled sveg svita! Iz ti stopa evo ča Ambrozije kod prokatora i dao onog na sud.

– Gospodaru, tako gledajte da zapamti kad je čušio čovika! – ča Ambrozija sudiji još s vrata.

– čekajte, čekajte, ča Ambrozije, da vidimo može l to onako ljucki.

Sudija će prvo probat na miru, pa s mirom božijim da svaki ode na svoju stranu. Onaj oma pristaje. Nezgodno mu i sramota da je do tog došlo, al nije on već je vino radilo.

– Čuli ste ča Ambrozije, čovik bio napit – sudija će opet.

– Ajak, samo vi njega naučite pameti.

Onaj se ne bi sudio, nije ni on nikad bio prid sudom, nudi ča sve troškove i još pet stotina dinara ča Ambroziju za čušku.

– No, šta velite na to, ča Ambrozije? Čovik vam lipo nudi – sudija A ča Ambrozije:

– Ajak!

– Ča Ambrozije, pa ne mislite valjda da ćemo čovika obisit' sudija će sad u svitovanje.

Svi navalili na njegov da primi, a ča Ambrozije sluša, sluša, jedared samo iskoracio prid sudiju:

– Gospodaru, vi mislite da je pet stotina dinara teško ko jedna čuška!

– Ča Ambrozije, pa to je oko pet meterčića žita!

– Daklem, to vama vridi jednu čušku?

– A kome ne bi vridilo!

Kad je ča Ambozije tako utvrdio sudiju on buđelar iz džepa bu! iljadarku na astal, pljunio u šaku i sudiji:

– Gospodaru, dajte obadva obraza da ne razminjivamo novu!

Kazivao: Lojzija Kopunović, Subotica
Zabilježio i obradio: Balint Vujkov